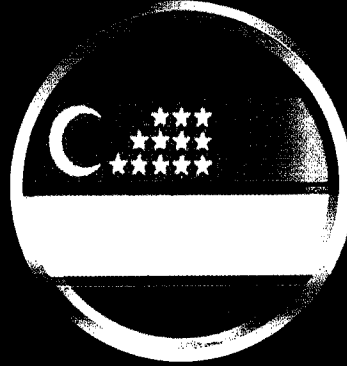
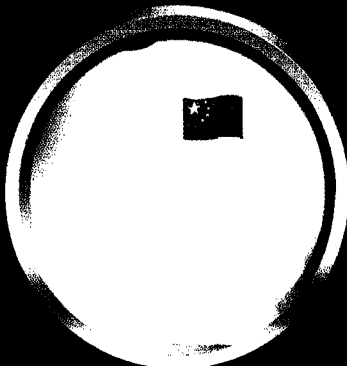
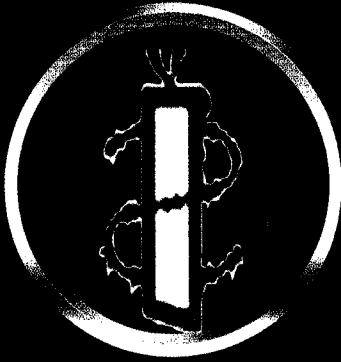

GÖKBAYRAK

Doğu Türkistan Kültür ve Dayanışma Derneği Yayını-Kayseri

Yıl: 13 Sayı:70 Mart-Nisan 2006 • İki Aylık Fikir ve Kültür Dergisi

Fikir Suçlusu Hüseyin Celil ..

Birileri Yutmaya, Birileri Kurtarmaya Çaba Göstermektedir.

BAYRAKTAR

İNŞAAT YAPI MALZ. SAN. VE TİC. A.Ş.

Ahmet BAYRAKTAR
Yön. Krl. Bşk.

Yanıkoglu Mah. Ertuğrul Cd. Mollaoglu Sk. Bayraktar İş Merkezi No: 9/7
Tel: (0 352) 231 25 11 - 231 01 15 Fax: (0 352) 231 01 16 KAYSERİ

RAVZA

KÖMÜRCÜLÜK SAN. TİC. LTD. ŞTİ.

İTHAL RUS LİNYİTİNDE
BÜYÜK KAMPANYA

Ahmet BAYRAKTAR
Nevzat ÇAMLİBEL

★ PEŞİN SATIŞLARDA
EN UYGUN FİYAT,

★ TAKSİTLİ SATIŞLARDA
KREDİ KARTLI ÖDEME,
TAKSİTLİ SATIŞLARDA

★ 8 AY'A VARAN KOLAYLIK,

★ KALİTE, ERAT. KALORİ VE İADE
GARANTİSİ,

★ ÜCRETSİZ EVE TESLİM
RAHATLIĞIYLA,

BİZE UĞRAMADAN
VE
BİZE DANIŞMADAN

KIŞA GİRMEYİN

MERKEZ : Cumhuriyet Mah. Çevik Sok. Yağmurbeyi İshani Kat:2 No:202 KAYSERİ
TELEFON : 0 352 231 22 94 FAX: 0 352 231 23 41 (ÇİNGİRLİ CAMİ YANI)
SUBE : Yanıkoglu Mah. Ertuğrul Cad. Mollaoglu Sok. Bayraktar İş Merk. No:9/7
TELEFON : 0 352 231 01 15 FAX: 0 352 231 01 16 (HUNYAT CAMİ / AKRASI) KAYSERİ

Kurulumazlar

Yapı Malz. Pazarlama Ltd. Şti.

hp
Hakan
PLASTİK

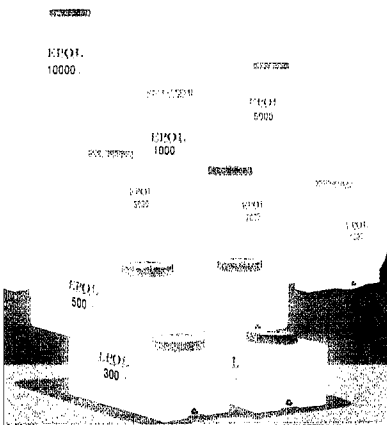
İtimat
PRES DÖKÜM MÜSLÜK SAN. VE TİC. LTD.ŞTİ.

YPD

Yeni Kurulumazlar
PASTİK LTD. ŞTİ

BAŞ-AR-SAN
PLASTİK BORU ve PROFİL SANAYİİ

PIRAMİT
SERAMİK

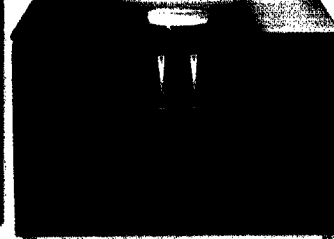
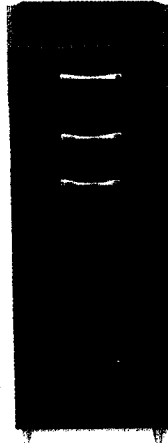

VEN-4

40*27*75

40*42*120

85*42*60

41*42*73

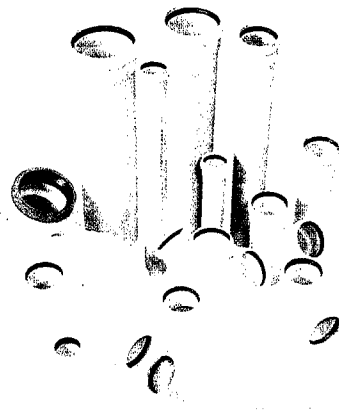

E
Eczacıbaşı

VİTRA

ArtemA

norm
seramik

Çevre ya da Üzeri Kurulumazlar için Anı ve Bilgi Sorularına / SORULARI

TELEFON: 0 352 242 99 13 - 14 - 15 - 16 - 17 - 18 - 19 - 20 - 21 - 22 - 23 - 24 - 25 - 26 - 27 - 28 - 29 - 30 - 31 - 32 - 33 - 34 - 35 - 36 - 37 - 38 - 39 - 40 - 41 - 42 - 43 - 44 - 45 - 46 - 47 - 48 - 49 - 50 - 51 - 52 - 53 - 54 - 55 - 56 - 57 - 58 - 59 - 60 - 61 - 62 - 63 - 64 - 65 - 66 - 67 - 68 - 69 - 70 - 71 - 72 - 73 - 74 - 75 - 76 - 77 - 78 - 79 - 80 - 81 - 82 - 83 - 84 - 85 - 86 - 87 - 88 - 89 - 90 - 91 - 92 - 93 - 94 - 95 - 96 - 97 - 98 - 99 - 100

Doğu Türkistan'la ilgili kitaplar

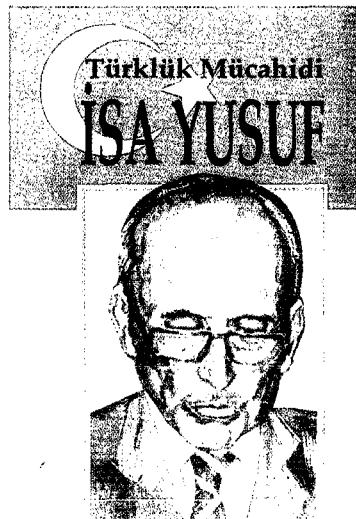
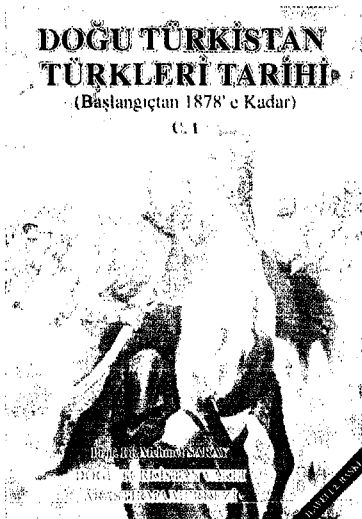
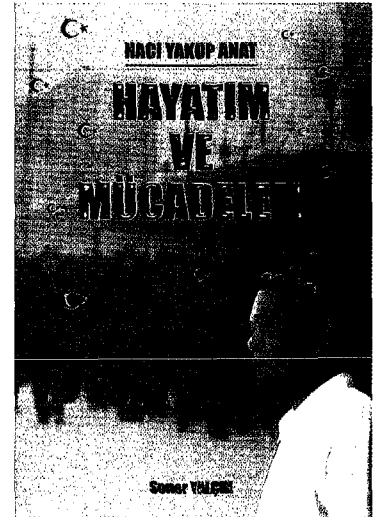
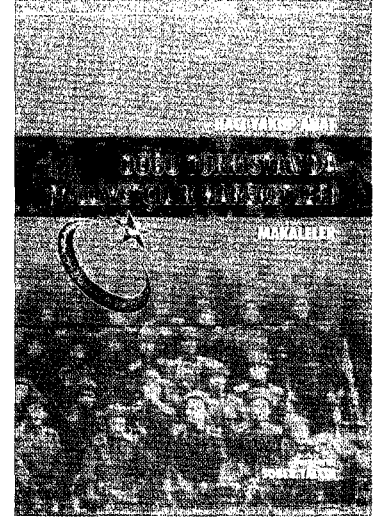
İSTEME ADRESİ

Hoca Ahmet Yesevi Mh. Türkistan Evleri 44. Sk. 28/A 38090 Kocasinan KAYSERİ/TÜRKİYE
Tel: (0.352) 339 39 65 Fax: (0.352) 337 35 04 web:www.gokbayrak.com e-mail:gokbayrak@gokbayrak.com

UYGUR TÜRKLERİ TARİHİ ve KÜLTÜRÜ

Doç. Dr. Saadettin GÖMEÇ

GÖKBAYRAK

Yayın Kurumu: Gök Bayrak Yayıncılık ve Matbaacılık

Yayın Kurumu: Gök Bayrak Yayıncılık ve Matbaacılık
Yayın Kurumu: Gök Bayrak Yayıncılık ve Matbaacılık
Yayın Kurumu: Gök Bayrak Yayıncılık ve Matbaacılık

Yayın Kurumu: Gök Bayrak Yayıncılık ve Matbaacılık

Yayın Kurumu: Gök Bayrak Yayıncılık ve Matbaacılık

Yayın Kurumu: Gök Bayrak Yayıncılık ve Matbaacılık

Yayın Kurumu: Gök Bayrak Yayıncılık ve Matbaacılık

Yayın Kurumu: Gök Bayrak Yayıncılık ve Matbaacılık

Yayın Kurumu: Gök Bayrak Yayıncılık ve Matbaacılık

Yayın Kurumu: Gök Bayrak Yayıncılık ve Matbaacılık

Yayın Kurumu: Gök Bayrak Yayıncılık ve Matbaacılık

Yayın Kurumu: Gök Bayrak Yayıncılık ve Matbaacılık

Yayın Kurumu: Gök Bayrak Yayıncılık ve Matbaacılık

Org. San. Böl. 8. Cd. No:16 38070 KAYSERİ
Tel : 0.352. 322 02 00 (pbx) Faks : 322 07 77
www.cihanofset.com e-mail : cihan@cihanofset.com

Yayın Kurumu: Gök Bayrak Yayıncılık ve Matbaacılık

YURT DIŞI TEMSİLCİLİKLERİMİZ

Almanya	Dolgun İsa	00 49-179 651 98 60
Almanya	Dilşad Haznedar	00 49 172 999 23 32
Avustralya	Hüseyin Hasan	00 411 492 01 19
Amerika	Nurye Türkül	00 202 255 66 48
Amerika	Gülmetin Pahta	00 516 542 46 69
İngiltere	Enver Tohti	044 078 631 160 77
Hollanda	Nurettin Atabay	0031 207 104 528
Hollanda	Sadıkhan Saley	00 6 458 58 110
İsviçre	Kuresh Kusen	0046 73 56 22 408
Kanada	Muhammed Tohti	00 416 882 49 08
Kazakistan	Khahirman Gajamberdi	0073272 - 280670
Kirgizistan	Rozimmet Abdullinbakiev	00996-312 -240616
S. Arabistan	Sirajiddin Azizli	00986 54611612

YURT İÇİ TEMSİLCİLİKLERİMİZ

TEMSİLCİLİKLERİMİZ	ADI SOYADI	TELEFON	FAX	CEP TEL
Genel Merkez	Oktaç Bozkurt	0.352 339 39 65	0.352 337 35 04	0.535 461 38 93
Ankara Şube	Hayrullah Efendilil	0.312 319 54 72	0.312 319 54 72	0.535 735 05 40

HÜKÜMETİN

İçindekiler

Tüm Dünya bu zulme 'dur' demeli	4
Hüseyin Celil'in Bişkek mahkemesindeki ifadesi	5
Prof. Dr. Turan YAZGAN: Elden Giden Doğu Türkistan	8
Gökbayrak: Osman Batur	9
Nida Hakkulu: Doğu Türkistan'ı hatırlayan var mı?	10
Dünya Uygur Kurultayından Haberler	15
Seyit TÜMTÜRK/ Doğu Türkistan Kültür ve Dayanışma Derneği Genel Başkanı: Barın Katliamının 16.Yıl Dönümü	19
Doğu Türkistan'dan Haberler	20
Ben Cardus/Uygur Amerikan Derneği'nin bir projesi olan Uygur İnsan Hakları Projesinde araştırmacıdır.:Yeniden doğmak	22
ALİ BULAÇ: Çin'in istilası	23
Abdulcelil TURAN: Çin Hükümeti'nin Yayımladığı "Xinjiang'ın Tarihi ve Bugünü" Başlıklı Beyaz Kanaklı Kitan Hakkında Kısaca Mülâhaza	24
Şarkı Türkistan Tarihi	28

İstanbul	Mehmet Dönmez	0.543 849 49 49	0.538 743 00 00
İstanbul	Abdullah Tuğcu		0.533 651 53 38
İzmir	Ali Çayın		0.536 410 87 48
Gaziantep	Öğr. Gr. Mustafa Mete		0.532 593 78 89
Sinop/Baybati	Cemal Yanıkal		0.543 483 61 57
Ş.Lıfıa	Yusuı Turkmən		0.543 551 05 20
Samsun/Bafra	Ahmet Dost		0.505 246 64 39
Sivas	Kürşad Özkaynar		0.505 212 90 36
Elazığ	Tuna Ercan		0.532 515 10 90
Malatya	Serkan Küçük		0.532 737 60 27
Konya	Fevzi Ahtıgan		0.505 728 37 92
Konya	Alev Ayyıldız		0.544 385 13 26
Kocaeli/Değirmendere	Burak Kuraner		0.532 260 92 87
Niğde	Doğ. Dr. Remzi Kılıç		0.536 467 09 19
Aydın	Ersal Ulaş Öztemel		0.532 591 85 22
Mersin	Y. Haluk Payas		0.532 357 63 33
Mucur (Kirgehir)	Hakan Karakaya		0.544 614 78 14
Erzurum	Serdal Bostancı		0.537 843 33 31
Çorum	Ahmet Salm Altıntaş		0.505 342 99 88
Adıyaman	Yaşar Dıgün		0.536 628 46 69
Bursa	Tayfun Keremnil		0.535 624 04 84
Sakarya	Serkan Tan		0.535 323 43 94

Tüm Dünya bu zulme 'dur' demeli!

Kaynak: <http://cinzulmu.blogspot.com>

Özbekistan'da gözaltına alınan Doğu Türkistan asıllı Kanada vatandaşı Huseyin Celil'den haber alınamıyor.

26 Mart 2006 tarihinde eşi ve üç çocuğuyla geldiği Özbekistan'da apar topar gözaltına alınan ve kendisinden bir daha haber alınamayan Kanada vatandaşı Hüseyin Celil ile ilgili kaygılı bekleyiş devam ediyor.

ÇİN'E TESLİM EDİLECEK!

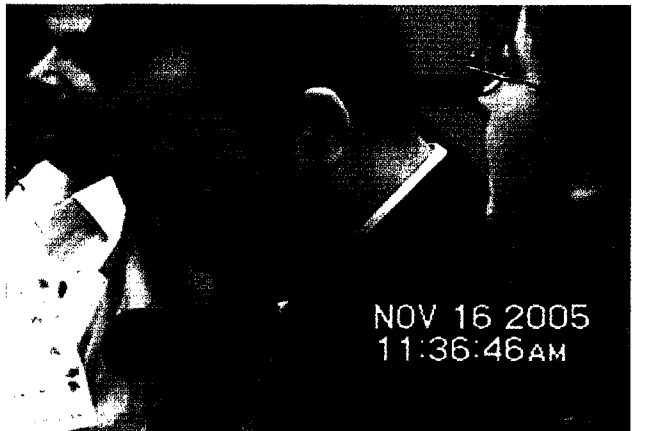
Özbekistan vatandaşı eşi Kamila Telendibaeva (29) ve çocukları Muhammed (7), Abdulcelil (3) Bedreddin (1) ile Kanada'dan Özbekistan'a eşinin ailesini ziyaret için giden Hüseyin Celil'in Başkent Taşkent'te tutulduğu belirtiliyor. Celil'in sağlık durumu hakkında hiçbir bilgi vermeyen yetkililerin Çin ile temasa geçtiği ve en kısa zamanda Celil'i etnik kimliğinden dolayı Çin'e iade etme olasılığından endişe ediliyor. Hüseyin Celil'in Çin'e teslim edilmesi durumunda yargısız infaza tabi tutularak idam edilmesi söz konusu. Yıllardır Çin sınırları içerisindeki Doğu Türkistan'da yargısız infazlarla binlerce kişinin ölümüne neden olan Çin'in, Doğu Türkistan'ın bağımsızlığı için mücadele ettiği ve Hüseyin Celil'i ısrarla Özbekistan'dan istediği öğrenildi. Özbek yetkililerin hiçbir suç unsuru bulamamasına rağmen Hüseyin Celil'in gözaltı süresini uzatması ve ailesi dahil kimseye bilgi vermemesi de Çin'e iade olasılığını güçlendiriyor.

1998'de de gözaltına alınmıştı. Yıllardır Çin zulmü altında inim inim inleyen Doğu Türkistan'ı 1997 yılında terketmek zorunda kalan Celil ikamet ettiği Kırgızistan'da 1998'de de Çin'in isteği üzerine tutuklanmıştı. Doğu Türkistan'ın özgürlüğü için propaganda yaptığı gerekçesiyle tutuklanan Celil 9 ay hapis yattıktan sonra yine mahkeme kararıyla suçsuz bulunarak serbest bırakılmıştı. Ancak Çin Hüseyin Celil'i ısrarla Kırgız yetkililerden istemeye devam etti.

Çin'in bu tutumunu bilen Kırgız gizli servisindeki bazı ajanlar durumdan vazife çıkararak Celil'den yüklü miktarda para talep ettiler. Bazı Orta Asyalı işadamlarının yardımıyla Çin'e teslim edilmekten son anda kurtulan Celil Özbekistan'a gitti. Bir süre burada kalan Celil burada evlendi ve Türkiye'ye göç etti. Üç yıl İstanbul'da ikamet eden Celil'in Kanada'ya iltica talebi kabul edildi ve daha sonra eşi ve 2 yaşındaki oğlu Muhammed ile birlikte 2001 yılında Kanada'ya yerleşti.

Ülkesini terk etmek zorunda bırakıldığı 1997 yılından bu yana ilk eşinden olan iki oğlunu bir daha göremeyen Celil sürekli olarak onlarla irtibat halinde olmaya çalışsada Çin Polisinin engelini aşamadı. 14 ve 16 yaşındaki iki oğlunun tutuklu olduğu haberi üzerine yıkılan Celil'in çocuklarına kavuşma arzusu hep yarım kaldı.

Özbekistan vatandaşı eşi Kamila Telendibaeva ve üç çocuğuyla 26 Mart 2006 tarihinde Kanada'dan Özbekistan'a eşinin ailesini ziyaret için giden Hüseyin Celil'i gözaltında tutan Özbek yetkililerin Celil'i Çin'e iade etmenin yollarını aradığı ifade ediliyor. Böyle bir durumda Celil'in yargısız infaza tabi tutularak idam edileceğini söyleyen ailesi Kanada Konsoloslugu başta olmak üzere uluslararası tüm kuruluşları iş isten geçmeden göreve davet ediyor.

B Hüseyin Celil'in Bişkek mahkemesindeki ifadesi

Hüseyin Celil 1998 Yılında Kırgızistan Hükümeti tarafından Çin'in isteği üzerine tutuklandı ve kardeşülkede yargılandı. Aşağıda Hüseyin Celil'in Kırgızistan mahkemesinde verdiği ifadesi yer almaktadır.

- Editör

Çeviren: Gökbayrak

Hüseyin Celil'in Bişkek mahkemesindeki ifadesi

Essalamu eleykum ve rahmetullahi ve berikatihü Muhterem aziz muhacir kardeşler, yolcu kardeşler, duruşmaya iştirak eden tüm hanımlar, efendiler! Duruşma aracılığıyla sizlerin değerli zamanını alarak bir kaç kelime söylememe fırsat veren Allah'a hamdolsun. Bu değerli fırsattan istifade ederek sizlere kendimin, daha doğrusu mutsuz milletimin derdi ve durumunu anlatacağımdan mutluyum. Benim adım Dilaver Güler, talebelik adım Hüseyin can karihacı. Türk vatandaşı, milletim Uygur, mesleğim tüccar. Tutuklanmadan önceki yaşama yerim İstanbul'du. 9 aydan buyana Kırgızistan hapisanesinde yatıyorum ve şuanda duruşma için buradayım, ve konuşma fırsatına kavuştum. Tutuklanma nedenimi duruşma esnasında hepiniz dinlediniz, denildiği gibi, esas olarak iki nedendir, biri, Kuran Kerim okumam, ikincisi, kölelik zincirindeki milletimin dert hasretine dayanamadan zulme karşı bağırمام. Akli normal herkese malum ki, bugünkü dünyada, özellikle Kırgızistan gibi demokratik bir ülkede zikredilen nedenlerle bir adam tutuklanmaz, hürriyetinden mahrum edilemez! Bu iki nedende haksızdır: 1) Kuran okumak günah değil. Kırgızistan'ın esas nüfusu teşkil eden Kırgız halkının Müslüman olduğu açıktır, uluslararası İslam Konferansına katıldığı haberini duyunca, Kırgızistan'ın kendi ülkesini Müslüman ülke olarak saydığını anlamıştım. Öyleyken, gayet tabii ki, bu ülkede dini yasaklama yok demektir, üstelik demokrasi rejimi, din ve vicdan hürriyeti, düşünce hürriyeti temin edendir. O nedenlerden dolayı, duruşma esnasında gösterilen cihat konulu video kasetine deneme olarak söylemişim. Ama bu sadece kasete okunmuştur! Kasette duyduğunuz gibi sadece Kuran'ı Kerimde Allah'ın kullarına emri farzlardan olan cihat hakkında tefsir edilmiş tirki oda,

günümüzde uygulamaya çalışılmakta olan insan haklarıyla aynı anlam taşıyan insanı insana köle olmaktan kurtarma fikri olarak yer almaktadır. Böylece, İslam dininin çok ilerici bir din olduğunu, bugünkü uygar dünya'nın savunduğu fikirler 14 asır önce Kuran'ı Kerim'de belirtilmiş dinimizin ortaya koyduğu bu emirleri kardeşlerim ile paylaşmak duyurmak, bilgilerimi aktarmayı kendime görev olarak bildim. Zulüm altındaki bir milletin üyesi olduğum içinde bu görevlerim arasında idi. O video kasette, şahsi amaçlarıma uygun olarak Kuran'ı Kerim'i yozlaştırdığım yoktur, kaset çoğaltılmamıştır ve dağıtılmamıştır; onun için hiç suç da işlenmemiştir. 2) Bizim hareketimiz sömürgeci Çin hükümetine karşı koymamız, bir sömürge halkının istilacılara karşı koymasidir, bu haklı bir davadır, böyle bir dava hiç de uluslararası kurallara aykırı değildir! İnsan hakları kurallarına da aykırı değildir. Bizim bu haklı mücadelemizin Kırgızistan'a ve başka Orta Asya cumhuriyetlerine direk ilişkili olan başka yanları da var, bizim bağımsız olmamızın Orta Asya'daki kardeşlerimize faydası var, ama zararı yok. Doğu Türkistan, Çin ile Orta Asya cumhuriyetleri arasında savunma paktı rolü alır ve Çin istilacılarının Orta Asya'ya yayılmasını önleyebilir. Şuanda ise bu "pakt" olmadığı için, Çin istilacıları Orta Asya'ya süratle yayılmaktadır. Çok üzülerek söylemek gerekirse Çin'in bugünkü çok küçük yardımlarına kanan kardeşlerimiz bu büyük tehlikeyi, gelecekte kendileri içinde bir tehlike olacağını farkına varamamaktadırlar. Tam o nedenledir ki, bugün ben kendi kardeşlerimin mahkemesinde suçlu olarak sorgulandım ve yargılanıyorum. Benim bu günkü yaşadıklarımı dedelerimiz babalarımız, yaşamamış olması kardeşçe yardımlaşma geleneğine aykırı, düşmanca davranışın delili olarak görünmektedir. Kardeşlerim tarihi unutmuş galiba, öncelikle biz, bir

ağacın dallarıyız; Biz Türk dedenin çocuklarıyız. Bizler hiçbir zaman birbirimize düşman olmamışız ve olmayacağız tam olarak bu nedenden dolayı şunu unutmamız gerek, geçmiş tarihlerde başımıza gelen felaketlerde hep birbirimize sığınak olmuşuz, yardımlaşmışız, derdimiz de, sevincimizde bir aynı olmuştur. Mesela, Tarihte Çarlık Rusya'nın işgali nedeniyle sürgün olmaya mecbur olan Kırgızlar, Kazaklar, Özbekler, Türkmenler, Doğu Türkistan'a sığınmıştı; Doğu Türkistan halkı ise onları Çarlık Rusya'sına iade etmeyi bile düşünmemiş aksine onları bağrına basmış her şeyini paylaşmış, daha sonra Bolşevik belasından kaçan kardeşlerimiz yine Doğu Türkistan'a sığınmış, dedelerimiz onlara kucaklarını açmışlardı. Taki Ekim ihtilalına kadar aramızda milli sınır olmamıştı. Tam böyle 1933 yılında kurulan "Doğu Türkistan İslam Cumhuriyeti" kurulurken Uygur kardeşleri ile omuz omuza çarpışmış kan vermiş can vermiş vatani birlikte savunmuşlardı. Mesela, Kırgızlardan Osman Ali bu devletin kuruluşunda yüksek rütbeli bir komutan olarak kurulan hükümetin yönetiminde başkent koruma komutanlığı görevini üstlenmiştir. Özbeklerden Setivaldi Can bu devletin kuruluşu için en büyük hizmeti veren ve bu devlet uğruna şehit olan bir Şahsiyettir. 1944 yılında kurulan "Doğu Türkistan Cumhuriyeti'nin kuruluş tarihi" hatırlanırsa beraber mücadele ettiğimiz delillerini görebiliriz, Ali han TÖRE, İshak beğ Delilhan ve diğerleri gibi şahsiyetlerdir. (Bu nedenlerden dolayı ve halkımızın kadirşinaslığı bütün Türk halklarını göz önünde bulundurarak vatanımızın adını "Doğu Türkistan" diye kabul etmiştir. Bugün de halkımızın çoğunluğu, başka Türk kardeşleri tarafından dışlanarak vatanın adını "Uyguristan" demeyi, Çin'in bölme bestesine dans etmek olarak görüyor) Türk topluluk ve kardeşliğini parçalayarak meydana getirilen bu sözde "milletler" sadece iki komünist gücün bulgusudur. Şöyle ki, bu kaderi aynı olan kardeşler, bugün Doğu Türkistan'da Çinlilerin demir ayakları altında ezilmektedir. Bugün bizim düşmanca sorgulanmamızı, Kırgızistan'ın ülke menfeati politika, diplomasi unsurlarına bağlayıp anlatmak, Çin'le ilişkileri yönünden anlatmak doğru gibi gelebilir. Bugün Çin'in küçük çapta yardımlar vermekte olduğuda bir gerçektir. Ama bu kardeşlerimiz yarınları düşünüyorlarmı ? Onlar Çin'i ne kadar anlıyor ve tanıyorlar. Çinlilerin tehlikeli milli psikolojisinden ne kadar anlıyor?

Bu fırsattan istifade ederek, kardeşlerimizi Çin belası konusunda tabiki uyanık olmaları konusunda uyarmak gerek. Şimdi bahsi geçen iki noktada bana iki suç yüklendi bu suçlarım üzerinde biraz geniş duracağım, önce dini tebligat meselesi. Kuran'ı Kerim İslam dininin yüce kitabı olmakla beraber o Allah'ın insan oğullarına doğru yolu göstermek için, tüm insanların yaşam ve hareket kuralı olarak indirilen İlahi kitaptır. Günümüzdeki fen ilmi Kuran'ı Kerimin mucizeleri hakkında hayranlık

içinde kendi delillerini ilan etmektedir, ve fen alimlerinin çoğu kendi araştırma sahası derinleştikçe Allah'ın mevcudiyeti, İslamın hak din ve Kuran'ı Kerimin İlahi kitap olarak tanımaktadır, itiraf etmektedir. Kuran'ı Kerim içeren bilgiler hayatın tüm sahalarını, fenin de tüm sahalarını kapsamaktadır. Ben bu kutsal kitabı okuyan talebe olma kimliğimle, Allah'ın insanlara merhamet ve rahmet olarak indirdiği hak dinin prensiplerini tebliğ etme mecburiyetim vardır. Çünkü dinimizin prensiplerine göre kim haktan haberdar ise başkalarının da bildirmek, rehberlik etmek görevi olacaktır. Ben ancak görevimi bilgi ehli için mecburiyet olan görev, müminlik vazifemi yerine getirmeye çalıştım. Biz Allah'ın kulu iken Kuran'ı Kerimin rehberlik etmesine, yol göstermesine ihtiyacımız vardır. Müslüman olmamızdan dolayı bu böyle, Vatanı işgal edilmiş bir millet olarak daha da sıkı bir şekilde, Allah'ın ipine sarılmaya mecburuz. Dolayısıyla-zülüm çekmekte olan halkımız için Allah'ın kitabından kurtuluş yolu aramaya ihtiyacımız olduğu için, ben, dini tebliğat sürdürdüm. Dinimiz insanı insanın ezmesi insanı insana köle eden, mazlumlara zulüm eden böyle bir haksızlığa karşı olduğu için, bizim siyasi gayemiz için de dini tebliğat uyumluydu ve çok önemli idi Bu yaptıklarımın hata sayılması, hürriyetimden mahrum edilerek hapse atılmama neden olması şaşırtıcı değil mi? Bu davranış insanlığa da uymuyor. Diğer önemli konuda şu, işgalci Çin hükümetine karşı gelmem yada vatan sevgim suç sayılıyor Bir basit bilgi şu ki, istila etmek günah, ama İstilaya karşı gelmek günah değildir. Tecavüz etmek günah, Tecavüze karşı gelmek günah değil, Sömürgecilik günah, Sömürgecilere karşı koymak günah değil, Vatanı sevmek günah değil, Vatanı satmak günah, Eğer bu ölçüler doğruysa, bana isnat edilen suç yok saymak mümkün. Öyle olsa da, bu fırsattan istifade ederek, bu konu üzerinde biraz daha durup, Doğu Türkistan'ın tarihi geçmişi, bugünü hakkında sizlerle derdimi paylaşmak istiyorum. Uygurlar, Türk toplulukları içinde kültürü en erken gelişen, devlet kurma ve yönetmeye ehil bir millettir. Uygurlar tarihte "Uygur İmparatorluğu", "İdikut Uygur Hanlığı", Karahanlar Hanlığı", Saidiye Hanlığı", "Kaşgariya (Yedi Şehir Hanlığı)", "Doğu Türkistan İslam cumhuriyeti" ve "Doğu Türkistan cumhuriyeti" gibi devletleri kurmuştur. Bu devletlerin yüzölçümü bazılarında bir kaç milyon km2 ya ulaşmış. Uygur milleti alfabeyi ilk kullanan millettir ve insanlığa kağıdı, matbaayı taktım etmiştir. Gerçi Doğu Türkistan toprakları 1759' da ilk defa Mancu-Çin imparatorluğu tarafından basılmış olsa da Çinliler bu topraklarda hiç sabit duramamıştı. Vatanımızın gerçek sömürge tarihi 1884 te Çinlilerin vatanımızı işgali kendi dillerinde ad koyduğu tarihten başlar. O tarihten buyana

vatanımız Çin sömürgesine çevrilmiştir. Bugünkü haritalarda gösterilmekte olan topraklarımız 1828.418 Km2 dir. Bu Türk cumhuriyetleri içinde Kazakistandan sonra en büyük toprak büyüklüğüne sahip ikinci Türk toprağıdır. Burada bulunan petrol rezervi "tüm Arap dünyasının petrol rezervlerine eş değerdir bundan başka 120 çeşit yer altı zenginliklerine ve onun kadar yer üstü zenginliklerine,ve en eski kültüre sahip Doğu Türkistan halkı köle edilmiştir.Bugün yaşadığımız 21.yüzyılda kölelik bitmiş, sömürgecinin tarih sayfasından silindiğı günümüzde, insan haklarından özgürlüklerden bahsedilen günümüzde Doğu Türkistan halkı kendi vatanlarında en ilkel şekilde, vahşice metodlarla canice yöntemlerle bir köle gibi yaşamaktadır, Yabani hayvanların'da koruma altına alınmakta, hakkı savunulmakta olan şu günlerde, Doğu Türkistan halkı insanca yaşamak istiyor yaşamıyor özgürce fikir ve düşüncelerini ifade edemiyor. Belki de Orta Asyalı kardeşlerimiz kendilerinin sömürge zamanı ile karşılaştıracaklar, yok yapmayın, kardeşler Çinlilere hiçbir şey benzetilemez! Eski çağlardan ta bugüne kadar eşi benzeri olmamış, olmayacaktır. Ruslar sizlere kültür, gelişme getirmiştir, ama Çinliler bize yokluk yoksulluk, cehalet bilinçsizlik, getirdiler En köklü kültüre sahip bir milletin gitgide kültürden yoksun cahil cahaletin kucağına itilmiş ama hür dünya bunu sessizce seyretmektedir. Çevre kirliliğı, ekolojik dengelerin bozuluşu nedeniyle nesli tükenmekte olan yabani hayvanları görünce sessiz kalamayan, sözde ileri kültür sahipleri, Doğu Türkistan halkının akıl almaz bir soykırım ile neslinin tükenişine, vahşice zulüm altında inlemesine sessiz kalmaktadır. Sün'i varlığa getirilmekte olan bulaşıcı hastalıklar(Biyolojik ve nüklüer silah denemeleri yoluyla), nüklüer radyoaktif bilinçli olarak yeşil ışık yakılmakta hatta gizli yollarla uyuşturucuya alıştırılmakta uygulanan bu metod ile uyuşturucu müptelaliğinden sonra bulaşıcı hastalıklara ve en korkunç olanıda **AIDS**, bu korkunç hastalığa yakalanan tedavisi yapılmayan bilinçli olarak hastalığı gizlenen ölüme terk edilen bir millet, sistemli doğum kontrolü adında yapılan çocuk soykırımı ile bir neslin yok olmasını bütün dünya, gözleri kapalı kulaklarını tıkamış bir halde seyretmekte yoksulluk içindeki Uygur halkı hayatın dışı çarkları altındaki ezilişi açıktan yapılan işkenceler, sokak köpeğıne yapılmayan muamele ve insan olduklarını dahi unutan bir millet, ama insan olduğu için insanca yaşamayı özleyen bir millet bugün keyfi tutuklamalar yargısız infazlarla bu mutsuz Uygur milleti yavaş yavaş hayat sahnesinden silinmektedir Ama doğa canlısı için iç acıtan o merhamet duyguları

kabaran kültür ve medeniyet dünyası, "Sözde insan hakları savunucuları ve yaygaracıları, sözde adaletin timsali devletler ve popülist fertler bugün Uygur halkının maruz kaldığı faciaları görmezlikten gelmektedir.Zikri geçen bu millet bağımsızlık özgürlük ve hürriyet istedikleri için bunun adı suçmu oluyor? O zaman insan hakları hukuku ve prensiplerine uyacağı, demokrasi,düşünce özgürlüğü fikir hürriyetinden söz eden kendisini güzel gösteren bir ülke üstelik bizimle kan bağı olan kardeşlik ilişkileri olan, bir halkın devleti, ne yapmalı? Hepimizin ortak düşmanı olana yardım ederek, kendi kardeşini ele vermekmi gerek? Düşmana iyi görünmek için Hapse atamasımı gerek? Demokrasi ve insan hakları prensiplerine aykırı iş yapmasını gerek? Çin'den alacağı küçücük bir yardım karşısında ebedi barışı, istikrarı, hak adaleti satmakmi gerek? Şu bir gerçekki dikkat etmezlerse kendilerinde tekrar sömürgeye dönüşmeleri an meselesi bunu hızlandırmakmi istiyorlar? Çünkü, Çin Orta Asya'ya girmeyi her geçen gün hızlandırmaktadır,çok acıdırki bizi tehlikeli bir düşman olarak görmekte olan kardeşlerimiz, Çin'in hain ve sinsi planlarını niyetlerini anlamamakta onlara kucak açmaktalar. Çin'e genişlemesi için yeşil ışık yakmatadırlar.Oysa bizler sizlerin bağımsız olmanıza sizler kadar bizlerde çok sevinmiştik, ne yazık ki hürriyetin değerini bilmeden, düşmanı dost, kardeşlerinizi düşman görmektesiniz. Bu anlamsızlık, bize nasıp olmayan, ama sizlerin değerini bilemediğiniz hürriyetinizin özgürlüğünüzün ömrünü kısaltmaktan başka birşey değilde nedir? Bizler böyle birşeyi asla ve asla istemeyiz korkuyoruz. Çünkü sizlerin mutluluğunuz, bizim mutluluğumuzdur. Samimi ve içten uyarılarımızı hatıranızda tutmanızı, kimin size dost kimin düşman olduğunu ayırmanızı ümit etmekle, sizden adalet talep ederek sözüme son vereceğim Hergün değerli zamanlarını ayırıp duruşmaya katılan herkese, bana söz hakkı veren mahkeme başkanına mahkeme heyetine teşekkür ederim. Beni manevi açıdan yalnız bırakmayan yardımlarını esirgemeyen destekleri ile cesarettime cesaret katan bana gönülden destekleyen halkıma, kalpleri vatan sevgisi ile yanıp tutuşan vatanın vatansızlığın hasretinden ahirete intikal eden her ne sebeple olursa olsun,vatani için kendini feda eden Çin'in vahşi zulmü altında şehit olan halkıma Cenabı Allah'tan rahmet diler, yine Cenabı Allah'tan Çin'in mazlum Uygur halkına canice ve vahşice uyguladığı zulümün son bulmasını bizlerede hakkımız olan vatanımızı hürriyetimizi bağımsız olarak özgürce ve insan olarak insanca yaşamayı bağımsız bir devlet olarak dünya devletleri arasında yer almayı nasip etsin,AMİN...

Kaynak: www.freasturkistan.org

Doğu Türkistan

dünya Türklüğünün
kanayan yarası!

Elden Giden Doğu Türkistan

Prof. Dr. Turan YAZGAN

Türk Dünyası Araştırmalar Vakfı Başkanı

Nisan ayında çok değişik faaliyetler gerçekleştirdik. Hepsini günlük siyasetin dışında, hepsi inançlarımız istikametinde, hepsi seviyeli ve yararlı. Bunlardan yalnız birisi günlük politikaya bağlı ama günlük politika endişesi taşımaksızın ve çeşitli kuruluşlarla birlikte gerçekleştirdiğimiz, basın toplantısı, yemekli sohbet toplantısı ve konferansta: Çin devlet başkanına Türkiye Cumhuriyeti'nin "nişan" vermesi dolayısıyla:

Doğu Türkistan Meselesi Doğu Türkistan, dünya Türklüğünün kanayan yarası!..

-Doğu Türkistan'da 30 milyonu aşkın Türk Atom denemelerine maruz bırakılarak sağlığını önemli ölçüde yitirmiştir. Analar önümüzdeki 50 yıl süreyle ve % 50 ihtimâlle sakat çocuk doğuracağını bilerek yaşamaya mahkûm edilmiştir. Kanseri ve kapanmayan yaralarıyla, el ve ayakları dönmüş insanların ızdırapları ömür boyu sürmekle bitmeyecek, elli yılın nesillerine de intikal edecektir.

-Çeşitli baskılarla kısırlaştırılan kız ve erkekler önemli bir yüzde tutmaktadır. Her tutuklanan, her hapis haneye düşen, her hasta haneye düşenin değişmez kaderi kısırlaştırmadır. Çince, fazla doğuran kadın ve kocası derhal birlikte işsizliğe mahkûm edilmektedir.

-İnsanların her hangi bir şekilde gösterdiği bir toplu direniş, çok acımasız ve hukuk dışı cezalara yol açmakta, insanlar derhal idam edilmektedir.

-Halkın gelir seviyesi düşürülmekte, eğitim seviyesi düşürülmekte, her çeşit insan hakları kısıtlanmaktadır.

-Doğu Türkistan'a yerleştirilen Çinliler istedikleri gibi çoğalmakta ve Türkleri artık kendi öz vatanlarından azınlığa düşürmüş bulunmaktadırlar.

Türk'ün en eski vatanı elden gitmiştir.

Türk medeniyetinin beşiği ülke elden gitmiştir.

Matbaanın icat edildiği ülke elden gitmiştir.

İlk vakıfların kurulduğu ülke elde gitmiştir.

Yusuf Has Hacib'in doğum yeri olan ülke elden gitmiştir.

Kaşgarlı Mahmud'un doğum yeri olan ülke elden gitmiştir.

Osmanlı Devleti'nin adına son hutbe okunan ülke elden gitmiştir.

Kadın erkek eşitliğinin ilk sağlandığı ülke elden gitmiştir.

Batılılılar örtünürken, Türklerin giyindiği ülkesi elden gitmiştir.

Kısacası Türk'ü temsil eden neyimiz varsa hepsinin sallandığı ülkemiz Doğu Türkistan elden gitmiştir.

Bu ülkeyi işgal eden, işkencelerinin sadece bir kaçına işaret ettiğimiz Çin'in devlet başkanına hükümetimiz "Madalya" vermiştir.

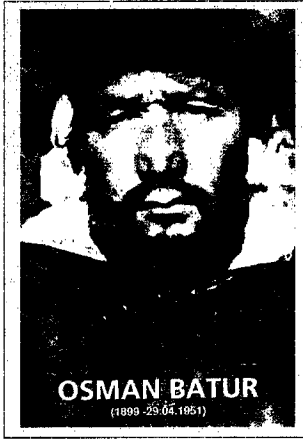
1950'li yıllarda Cezayir'in bağımsızlığı Birleşmiş Milletlerden oylanırken, oy vermeyen TC'ni, yalnız Cezayirli değil bütün Kuzey Afrika Ülkeleri unutmamıştır. Her

fırsatta bu tutumumuz başımıza kakılmaktadır. Bildiğimize göre, 160 milyon dolarlık bir kredi için, krediyi verecek konsorsiyumun başında bulunan Fransa'ya verilen bir tavizdir bu!

Doğu Türkistan halkının ümidini sıfırlayan, Türk halkının arzularına tam ters, Türkiye'den ümidi olan her Türk topluluğunu derin derin düşündüren bu madalyanın karşılığı nedir?

İyi ki siyasetçi değiliz. İyi ki aklımız ermiyor!... Tanrı Türk'ü Korusun.

Türk'ü temsil eden neyimiz varsa hepsinin beşiğinin sallandığı ülkemiz Doğu Türkistan elden gitmiştir.

Osman Batur

HAYATI

Hazırlayan: Gökbayrak

Uzar gider bir sessizlik içinde
 Bir uçtan bir uca Türkistan
 toprakları
 Beyaz altın dediğimiz pamuk
 tarlalarına
 Çöreklenir yedi başlı bir kızıl yılan
 Baş kaldırırsa esarete yeni bir
 Osman Baturhan
 Bebekleri bile vurulur beşiklerinde
 Kana boyanır Türkistan.
 Yavuz Bülent BAKİLER.

Asıl adı Osman İslâmoğlu idi. Batur, O'na milletin verdiği bir unvan, bir sıfattır. Kahraman ve cesur anlamındadır. O, bu unvan ve sıfatla özdeşleşmiş, böylece anılmaya hak kazanmıştır. Altay vilâyetindeki Köktogay bölgesinin Öndırqara mevkiinde doğdu. Orta halli bir çiftçi ailesinin oğluydu. Dedesi din adamı idi. Osman Beğ, 40 yaşına kadar doğduğu bölgede tarımla uğraşarak geçimini sağladı. 1940 yılında Çin zulmü dayanılmaz boyutlara ulaşmıştı. Camilere tecavüz eden, Kur'an-ı Kerim'i yakan Çinlileri protesto eden Türkler, 'isyancı' oldukları bahanesiyle tutuklandı. Resmî makamlar, Türklerin ellerindeki silâhları toplamaya başladılar. Babası ve ailesinden bazı kişiler, silâhlarını Çin askerlerine teslim ettiler. Osman Beğ,

- Bu gün silâhımızı alanlar, yarın canımızı da alırlar. Ben silâhımı Çinlilere vermem. İstiyorlarsa ve güçleri yetiyorsa, gelip alsınlar!" Dedi ve tek başına dağa çıktı.

Osman Batur ve silâh arkadaşlarının mücadelesi, 1941 yılı Ekiminden 1943 yılı Temmuzuna kadar gerilla savaşı şeklinde devam etti. 22 Temmuz 1943'te Altaylar, Çinlilerden tamamen temizlenmişti. Altay Türkleri artık bağımsızdı. Mücadelesini sürdürdü. Altay Geçici Halk Cumhuriyeti Başkanlığına seçildi. 1944 1945 yıllarında, Tanrı Dağları'nın kuzeyindeki Doğu Türkistan Kazak Türkleri'nin yaşadığı bölgeleri de Çin İstilasından kurtardı. 1945 yılının Ekim ayından 1947 yılının Şubatına kadar üç

vilâyetten oluşan Doğu Türkistan Hükümeti'nin askerî ve mülkî âmiri olarak Vâli sıfatıyla görev yaptı. O'nu, Şubat 1947'den Eylül 1949'a kadar Doğu Türkistan Cumhuriyeti koalisyon hükümetinin aslî üyesi olarak görüyoruz. Aynı zamanda, Altay Vâlliliği görevini de devam ettiriyordu. Bütün bu görevleri sırasında Çinliler ile silâhlı mücadeleden bir an bile geri kalmadı, yönetimleri altında bulunan Türklerle meskûn bölgelerin birer birer elden çıkmakta olduğunu anlayınca, büyük bir ordu oluşturdular. Osman Batur ve beraberindeki mücâhidler, sayıca kendilerinden 10 kat fazla ve modern silâhlarla donanmış düzenli orduya karşı savaşa devam ettiler. Osman Batur, bu savaş sırasında, 1950 Kasımında, cephânesi bittiği için Kamambal Dağı'nda, Çinlilere esir düştü. Ellerinden ve ayaklarından zincirlerle bağlanarak zindana atıldı. Her gün kesintisiz işkence görüyor, kendisine yardımcı olan Türkleri ele vermesi için sıkıştırılıyordu. Çinliler, işe yarayacak bilgi alamayacaklarını anlayınca Osman Batur'u göstermelik bir mahkemeye sevk ettiler. Mahkeme, önceden verilmiş kararı, 19 Nisan 1951 tarihinde açıkladı: "Devrim düşmanlığı suçundan idam..." Karar, 29 Nisan 1951 tarihinde Urumçi'de kurşunlanmak suretiyle uygulandı. Osman Batur'un son sözleri, bağımsızlık için mücadele edenlerin yolunu aydınlatacak bir meş'ale idi: "- Ben can verebilirim. Milletim, dünya durdukça mücadeleye devam edecektir."

Doğu Türkistan'ı hatırlayan var mı?

Nida Hakkulu: Araştırmacı-Yazar

Dış dünyadan ilişkileri kesilmiş bir vaziyette uluslararası düzeyde artık kendilerinden hiç bahseilmez hale gelen Doğu Türkistan'da neler olduğundan haberiniz var mı? Nasıl haberiniz olacak ki? Rabiya Kadir'in tutuklanmasından serbest bırakılmasında kadar olan süreç biraz basına yansıdı, bu kadar. Gerek bölge içinde gerekse dışında tanınan bir şahsiyet olduğu için gelişmelerden haberimiz oldu. Suçu sadece diğer Uygur aktivistlerine, dış dünyaya yerel gazete haberlerini aktarmaktı. halen idam edilmekte olan, zindanlarda çürüyüp biten, gece gündüz her türlü rezil işkence aletleri ile işkence görmekte olanlardan kimin haberi var.

Burada 1.5 milyar civarındaki nüfusun çığneden haklarını dile getirecek değilim. Çünkü Çin Halk Cumhuriyeti'nde insan haklarının ihlal edildiğini ortaya koyan bir çok kuruluş ve birey var. Dolayısıyla yazımda şuan Çin Halk Cumhuriyeti tarafından yönetilmekte olan Doğu Türkistan'dan bahsetmek istiyorum. Bunun içinde daha çok insan hakları raporunda tescil edilmiş bilgileri kullanmaya çalıştım.

Öncelikle bölgeyi göz önünüzde canlandırmaya çalışacağım. Doğu Türkistan Kuzey yarımkürede, orta kuşak bölgesinde ve Asya'nın tam merkezinde yer almaktadır. Tanrı dağları ülkeyi doğudan batıya doğru ortadan ikiye böler. Kuzeyde kalan kısma Cungarya, güneydeki bölgeye ise Tarım Havzası denilmektedir. Çin, Tibet, Hindistan, Pakistan, Afganistan, Tacikistan, Kırgızistan, Kazakistan, Moğolistan ve Rusya ile sınırlı, 1.828,418 km2 toprağa sahip bir ülkedir.

Çin resmi kaynaklarına göre 17.5 milyon nüfusa sahiptir. Diğer bağımsız kaynaklar ise bu sayının 40 milyon kadar olduğunu belirtmektedirler. Doğu Türkistan'da Uygur ve Kazak çoğunlukta olmak üzere 13 Türk boyu yaşamaktadır. Geçmişine kısaca bir göz atacak olursak Doğu Türkistan, M. Ö. 8-3 yıllarında İskitlere; M. Ö. 300- M. S. 93 arasında Hunlara; 522-744 arasında Göktürk İmparatorluğuna; 744-840 arasında Uygur devletine; 751-870 Karluk ve Karahanlılar İmparatorluğuna ve Saidiye Hanlığına merkez olmuştur (1509-1679). 1759 yılında Mançu İmparatorluğu'nun işgaline uğramıştır.

1863'te bağımsızlığına kavuşan Doğu Türkistan'da Yakup Han başkanlığında "Doğu Türkistan İslâm Devleti" kurulmuş ve bu devlet; Osmanlılar, İngiltere ve Rusya

tarafından resmen tanınmıştır. 1876 yılında Çin-Mançu devletince yeniden işgal edilmiş ve 1884'te Sincan "Yeni Toprak" adıyla Çin İmparatorluğuna bağlanmıştır. 20. Yüzyılın başlarında 1933 yılında Kaşgar'da Doğu Türkistan İslâm Cumhuriyeti kurulmuştur. Bu Cumhuriyet sıkıntılı dönemde kurulmuştur. Dolayısıyla fazla yaşamadan 1937'de sona ermiştir. Bütün Çin'e hakim olan Komünist Çin Kuvvetleri, 1949'da Stalin'in de onayı ile Doğu Türkistan'a girerek ülkeyi resmen işgal etmiştir.

Doğu Türkistanlılar, yaklaşık 250 yıldır Çin egemenliği altında yaşamaktalar. Çinliler, bir İslam toprağı olan Doğu Türkistan'a "Kazanılmış Topraklar" anlamına gelen "Şinciang" adını koydular ve burayı kendi toprakları olarak tanımladılar. 1949 yılında Mao önderliğindeki komünistlerin Çin'in yönetimini ele geçirmelerinin ardından, Doğu Türkistan üzerindeki baskılar eskisine oranla daha da arttı. Komünist rejim politikası, asimile olmayı reddeden Müslümanların fiziksel olarak imhasına yöneldi. Katledilen Müslüman sayısı korkunç boyutlara ulaştı. 1949-1952 yılları arasında 2 milyon 800 bin; 1952-1957 arasında 3 milyon 509 bin; 1958-1960 yılları arasında 6 milyon 700 bin; 1961-1965 yılları arasında 13 milyon 300 bin kişi ya Çin ordusu tarafından öldürüldüler ya da rejimin doğurduğu kıtlık sonucunda öldüler. 1965'ten sonraki katliamlarla birlikte, öldürülen Doğu Türkistanlı sayısı 35 milyon gibi inanılmaz bir rakama ulaştı[1].

"Böl, parçala ve yönet" usulünü kendileri için bir ilke olarak belirlediler. Yerli halkı birbirine düşürdüler. Birini mahkum birini hakim pozisyonunda kendilerini problemi halledenler olarak göstermeye çalıştılar. yıllardır bölgedeki masum insanlara karşı yapılan zulme gerçek anlamda dur diyen olmadı.

Dünya çapında etkili İnsan hakları örgütleri tarafından çeşitli tarihlerde gündeme getirilen bir takım insan hakları ihlalleri[2] Çin'de insanların temel hak ve hukukuna zarar veren uygulamaların yaşanmakta olduğunu tespit etmektedir.(3) Söz konusu kuruluşlar insan haklarını korumak için uluslar arası örgütler ve mahkemeler kurup gerektiğinde üye ülkelerin katılımıyla ordular teşkil edebilmektedir. Bu şekilde yerel otoritelerin çıkardığı kanunlar uluslar arası hukukun normlarına uygun hale getirilmeye çalışılmaktadır.

Birleşmiş milletlerin yayınladığı insan hakları

beyannamesinin muhatabı, Yahudilere yapılan muamelelerle dikkat çeken İkinci Dünya Savaşı öncesi Almanya'sı gibi faşist ve komünist ideolojiyi benimsemiş totaliter milli devletlerdir[4]. Fakat her zaman Çin bu sisteme karşı insanlık dışı uygulamalarını sürdürmeye devam etmişlerdir. Yoksa bahsedilen insan hakları üzerine yapılan girişimler Batı'nın Batı dışı dünyayı çerçevelemek için geliştirdiği oryantalizmin de temelini mi oluşturur[5].

Örneğin Uluslararası Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi ile işkenceye ve diğer zalimane, insanlık dışı veya onur kırıcı muamele yada cezaya karşı sözleşmede "Bir Taraf Devlet, bir kimseyi, işkenceye uğrama tehlikesi olduğu yolunda sağlam gerekçelerin bulunduğu bir başka Devlete süremez, gönderemez ("refouler") ya da geri veremez" denilmektedir. Başka bir yerinde "Hiç bir Taraf Devlet bir mülteciyi ırkı, dini, uyruğu, belli bir sosyal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri dolayısıyla hayatı yada özgürlüğü tehdit altında olacak ülkelerin sınırlarına her ne şekilde olursa olsun geri göndermeyecek yada iade etmeyecektir" gibi prensipler yer alır. Fakat Doğu Türkistan'da yaşamakta olan insanlar için bu tür kıstasların önemi nedir?

Niçin olmasın diye sorarsanız, durum fevkalade vahimdir. Maalesef, Uluslararası Af Örgütü'nün son yıllarda Nepal, Pakistan, Kazakistan ve Kırgızistan ve bazı komşu ülkelerden Çin'e zorla geri gönderilen Uygur ilticacıları ve mültecileri ile ilgili dikkate alınması gereken raporları vardır. Bu ülkelerin hemen tamamı Çin'in istediği kimselerden hiçbiri için hayır dememiştir. Biz bu tezimizi insan hakları örgütleri raporlarında tescil edilen bir çok örnekten birkaç tanesini okuyuculara sunmakla ispatlamaya çalışacağız.

Yeni yaşanan bir vakada (10 Ocak 2002), bir Uygur aktivisti olan Şir Ali, Gücimemet Abbas (Hoca Muhammed ABBAS) Nepal'den Çin'e zorla geri gönderildikten sonra infaz edildi. Aslında bunlar Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği Bürosu (UNHCR) tarafından mülteci olarak kabul edilmişti ve yeni bir yere yerleştirilmeyi bekliyordu.

Çinli yetkililerin Mayıs 2002'de Urümçü'de yaptıkları bir basın toplantısında, Doğu Türkistan İslam Hareketi'nin (ETİM) "üçüncü en yüksek lideri" olduğu iddia edilen İsmail Kadir'in (ya da İlaham Kadir) Mart 2002'nin başında Pakistan'da yakalanmasından sonra aynı ay içinde Çin'e geri gönderilmiş olduğu açıklandı.[6] ve bu kişi yakın bir tarihte (2006) idam edildi.

Aynı şekilde 16 Temmuz 2003'te iki Uygur, Aldülvahap Tohti ve Muhammed Tohti Metrozi, Ravalpindi'de (Pakistan) UNHCR tarafından Pakistan'da mülteci olarak kabul edilmişti. İsveç'e yerleştirilmeyi bekliyorlardı. Ama şuan her ikisi Çin hapisanesindedir. Çin makamlarınca onların 5-20 yıla kadar hapsedilmesi kararlaştırılmıştır.

Son dönemlerde gelen bildirimler denetim ve baskı düzeylerinin son iki yıl içinde çok yüksek düzeye ulaştığını bildirmektelerdir. Çin yönetimi sürgündeki Uygurları geri dönmeye zorlamakta yada yurt dışında siyasi faaliyetlere katılmalarını engellemek amacıyla mültecilerin ailesine çok ağır baskılar uygulamaktadır. Keyfi olarak her türlü

aşağılayıcı muamelelerde buldukları, sürgün ettikleri ve bazılarının bütün mal varlıklarına el koydukları bir gerçektir. Devlet yönetimi ile barışık olamayan ve kendileri yurtdışında ikamet etmekte olanların aile fertleri değil uzaktan akrabalık bağı bulunanlara pasaport verilmeyeceği tehdidinde de bulunmuşlardır. Bu aileler devlet kademelerindeki hizmetlerden yararlanamamakta ve hatta toplumdaki tecrit edilmiş durumdadır. Olayın buna benzer çok örnekleri vardır[7]. Bu tür uygulamaların uluslar arası hukuk normlarını hiçe saydığını söylemek yanlış mı?

Bütün bunlara rağmen Çin devleti kendilerinin insan haklarına bağlı olduğunu söyleyebilecek mi? Söyleyebiliyorsa biz de "her medeniyet ve kültürün kendine has bir insan hakları anlayışı vardır[8] diyebilir miyiz?

Konuyu biraz daha açayım. Hemen hemen bütün ülkelerin kabul ettiği bir takım haklar vardır.

1- Hayat Hakkı: Doğu Türkistan'da hiç kimsenin hayatı güvencesi yoktur. Devlet istediği zaman istediği kimseyi tutuklayabilir ve istediği şekilde cezalandırabilir. Bu noktada istediği kimsenin yabancı olması da önemli değil. Çin'e sürekli gidip gelen Türk vatandaşı bir kişiyi şöyle tehdit ediyorlar: "Türkiye'de Çin'e karşı ne tür eylemler oluyor? Bunları bize aynen aktaracaksın yoksa senin Türk vatandaşı olman bizim için önemli değil. İstersek sebebini uydururuz". Kaynaklar, Nisan Ağustos 2002 tarihleri arasında sadece Kaşgar'da, resmi olmayan İslami faaliyetleri hedef alan bir güvenlik operasyonu sırasında tahmini olarak 5.000 kişinin gözaltına alındığını belirtti. Bildirildiğine göre bu kişilerin yaklaşık 150'sinin ölüm cezaları infaz edildi.[9] Uluslararası Af Örgütü bu rakamları doğrulamayı başaramadı. Yoksa Çin Eski Yunanlılar ve Romalıların yaptığı gibi Doğu Türkistanlıları bir esir olarak görüyor ve onlara her türlü işkenceyi reva görüyor ve vücutlarını parçalıyor mu? Doğum kontrolü adı altında, büyük-küçük, kadın-erkek, ayrımı yapmadan hepsini öldürmeyi planlıyor mu?

2- İşkenceden Korunma Hakkı. İsa Yusuf Alptekin, Türkiye'de yayınlanan Doğu Türkistan Davası ve Unutulan Vatan Doğu Türkistan adlı kitabında söz konusu baskı ve işkenceleri ayrıntılarıyla anlatır. Bu kitaplarda anlatıldığına göre, Doğu Türkistan'da halka uygulanan baskılar, Sırplar'ın Bosna'da Müslüman Boşnaklara veya Kosova'da Arnavut çoğunluğa uyguladıklarından farklı değildir. Ülkedeki Çin mahkemelerinin "ceza" yöntemleri de son derece acımasızca ve vahşidir. Diri diri toprağa gömmek, öldüresiye dövülen bir insanı çıplak halde karlarda yatırmak, iki bacağı iki ayrı öküze bağlanan bir insanı ikiye bölmek gibi "ceza"lar uygulanmıştır[10]. Neler yokki....

3- Tutuklulara İnsanca Muamele. Haklı gerekçelerle tutuklanan mahkumlara insanca muamele edilmesi yönündeki insan hakları sözleşmesinin Çin'de hiç bir önemi yoktur. Doğu Türkistan'da çeşitli suçlarla ve iftiralarla onbinlerce insan "Çalıştırma ile değiştirme" denilen bir nevi mecburi "çalışma kampları"nda zorla çalıştırılmaktadırlar. Mahkumlar çok kötü şartlarda çok ağır işlerde çalıştırılmaktadır. Burada yapılan işler sonucu elde edilen gelirden onların istifade hakkı yoktur. Hapishane koşulları

insanların yaşamasına elverişli değildir. Genelde hacimleri 1x1.5m olmaktadır. Bütün ihtiyaçları söz konusu hücrelerde görülmektedir.

4- Seyahat Özgürlüğü. Her isteyen istediği yere gidemez. Bazen bir köye diğer köye giderken yerel güvenlik kurumlarından belge almaları gerekmektedir. Normal reşit çağını geçmiş bir insanın bile yurtdışına gitmek için pasaport alabilmesi imkansızdır. Bu uygulama Doğu Türkistanlılar için özel bir uygulamadır. Yoksa bir Çinli pasaport istediği zaman talebi en geç 15 gün içerisinde yerine getirilecektir. Hatta bazılarında gittiği yerde yerleşmesi için devlet tarafından belli miktarda parasal yardım da yapılmaktadır. İki senede bir gidiş dönüş yol masrafı yine devlet tarafından karşılanmaktadır.

5- Adil Muhakeme. Çin'de her vesile ile tutuklanan mahkumların adil bir muhakeme ile yargılanmadığı insan hakları raporlarında da tescil edilmiştir. Çeşitli tarihlerde yayınlanmış insan hakları raporlarda genişçe yer alır. Ayrıca bunun için örnek aramaya hiç gerek yoktur. Orayı yakından tanıyan herkes bunu açıkça bilir. Ne var ki, Aralık 2002'de Devlet Konseyi'nin yayınladığı bir Ulusal Savunma Üzerine Resmi Broşür'de Çin, "Çin de terörizmin bir kurbanıdır" ve "Doğu Türkistan terörist güçleri ülkenin sosyal istikrarına olduğu kadar Çin'de yaşayan tüm etnik gruplara mensup halkların da can ve mal güvenliğine yönelik ciddi bir tehdittir" ifadesini kullanmakla bütün Doğu Türkistan'ı hedef alan bir ifade kullanmıştır[11]. Oysa 12 Nisan 2004'te SUÖB yerel hükümet başkanı İsmail Tilivaldi bir basın toplantısında "son bir kaç yılda tek bir patlama olayı ya da suikast gerçekleşmediğini[12] ve bölgedeki kamu güvenliğinin "çok iyi" olduğunu bildirmiştir.

6- Mahremiyet. Düşünce, din hürriyeti, Görüş ve ifade özgürlüğü, Barışçı örgüt kurma, toplanma, siyasi haklar, kanun önünde eşitlik, azınlık hakları, eğitim hakkı, iş ve çalışma hakkı, mülkiyet hakkı, serbest seçimler, eşitlik, adalet, haysiyet ve ünü koruma, göç ve iltica[13] gibi haklar bu kapsama girer. Siz söz konusu haklar konusunda Çin ile ilgili neleri biliyorsunuz? Ben bu hakların çoğunun Çinlilere bile verilmediği, Doğu Türkistanlılara ise hiç verilmediği kanaatindeyim. Bu bağlamda hiçbir özgürlüğü olmadığı için onların gerek ferdî olsun, gerekse aile ve toplumsal mahremiyeti hiçe sayılmaktadır. Çünkü mahremiyet insanın insanca muamele gördüğü yerde vardır.

7- İnanma Hürriyeti. Din, inanç ve ibadet hürriyetine, devlet memurlarının işçilerin, öğrencilerin ibadet yerlerine gitmeleri ve ibadet yapmaları yasaklanmıştır. İbadet yaptığı tespit edilenler işten ve okuldan atılmaktadır. Keyfi olarak gözetim altına alınmakta yada para cezalarına çarptırılmaktadır. Dini eğitim almak isteyenlerin her hangi bir şekilde gidebileceği bir kurum bulunmamaktadır. Evlerinde dini kitap bulunanların kitaplarına el konulmakta hatta evlerinde dini kitap buldurma bir suç unsuru olarak kabul edilmektedir. Bu tür kişilere keyfi olarak para cezasından hapis cezasına varan bir takım cezalar verilmektedir.

Aynı zamanda hükümet bölgedeki Müslüman

nüfusunun dini haklarına getirdiği kısıtlamaları artırarak kutsal Ramazan ayındaki bazı dini ibadetleri yasaklamış durumdadır. Bir çok camiyi kapatmış, Müslüman din adamları üzerindeki resmi denetimlerini giderek artırmaktadır. "Yurtsever olmayan" ya da "yıkıcı" olarak gördüğü dini liderleri gözaltına almakta ve tutuklamaktadırlar. Bölgesel yetkililer Doğu Türkistan'daki kültür ve medya çevreleri ile bazı devlet dairelerini "istenmeyen unsurlar"dan kurtarmak için "temizlik" amacıyla siyasi kampanyalar periyodik olarak devam etmektedir.[14] Bölge ile ilgili sayılmayacak kadar örnekler vardır. Doğu Türkistan halkının çok sevdiği ve saydığı Abdulhad Mahdum söz konusu durumun mağdurlarından biridir. Yaşı 75 üstünde olmasına rağmen tam olarak suç teşkil etmeyen tahmini unsurlara dayanılarak 5 sene hapis cezasına çarptırılmış durumdadır. Bunları geçtiğimiz yüzyıl Maoist Çin'in kültür Devrimi'nin sonucudur.[15]

Çin'deki Kültür Devrimi başka bir dehşetin görünmesini sağlar. Bütün halk tabakaları kelimenin tam anlamıyla şeytanlaştırıldılar ve milyonlarca kişi öldü[16]. Kültür Devrimi'ne, İleriye Doğru Büyük Adım Projesi'nin felaket niteliğindeki sonuçları nedeniyle mevkisi sarsılan Mao'un ön ayak olduğu açıktır. Kızıl Muhafızlar ve diğer bir çok müttefik grup, "Dört Eski"yi, yani eski adetler, eski alışkanlıklar, eski kültür ve eski düşünme tarzı, genel olarak da "Mao Zedong'un düşüncelerine zıt olan her şey'i bulup yok etmek üzere eğitildiler. Bunlar kesinlikle kapsamlı kategorilerdi ve milyonlarca insan devletin şiddetli kınamasına maruz kaldılar. Bazen tiyatrolarda gerçekleşen bu "boğuşma oturumları", dövme ve düpe düz işkenceyi ifade ediyordu. Böyle "canavar ve hilkat garipeleri" için ölüm cezası çok yaygındı. Bir çoğu da yıllarca hapis cezasına çarptırıldı. Dört Eski'nin kapsamına kimlerin gireceği kendisine büyük özellikler atfedilen (Küçük Kızıl Kitap) rehberlik ediyordu. Bunun sonucunda milyonlarca insan öldü. Mao ise, yüce ve her şeye gücü yeten kişi olarak ortaya çıkmıştı[17].

Doğu Türkistan'a çok hızlı Çinli nüfusun yerleştirilmesi onucunda yerli halkın sömürülmesi ve etnik asimile politikası uygulamanın bir haklı gerekçesi yoktur. Ayrıca yeni dilde konuşan halkın Çin dili kullanmaya zorlanması, eğitim dilinin adım adım Çin diline geçirilmesi gibi unsurlar bir çeşit zulümdür. Orada yaşayan milletlerinin gelenek-görenekleri, dini inancı, kendine özgü konuşma dili ve toprak bütünlüğünün elden gitmesi demek bir milletin tarihten silinmesi demektir. Böyle yapmak bir milleti yok etmek demektir.

Aslında Pekin insan hakları savunuculuğunu, devrimci hareketlerle ve kendi çıkarlarına hizmet eden üçüncü dünya milletleriyle ilişkilerini geliştirmekte kullanmıştır[18]. Örneğin Çin Anayasasında yakın zamana kadar halkın gösteri yapma hakkının olmasına rağmen Nisan 1990'da Barın kasabasındaki kitlesel protesto ve şiddet içeren ayaklanmalardan sonra, "ayrılıkçı" ve "aşırı dinci" olduğu iddia edilen kişilere uygulanan baskı 1990'ların başından beri devam etmektedir.[19] 1990'ların ortalarında Gulca, Hotan

ve Aksu da dahil olmak üzere çeşitli şehirlerde yapılan başka gösteri ve olaylardan ve 1996'da tüm Çin'de genel suçlara karşı "sert saldırı" kampanyasının başlatılmasından sonra bu baskılar daha da arttı. 1996'daki kampanya SUÖB'deki "ayrılıkçılar"ı (tıpkı Tibet ve Moğolistan'da olduğu gibi) kilit hedef haline getirdi. Şubat 1997'de Uygurların Gulca'da (Yining) başta barışçıl başlayan ama sonrasında günlerce ciddi kargaşaya yol açan gösterisinin şiddet kullanılarak bastırılmasından sonra keyfi gözaltılar, adil olmayan yargılamalar, işkence ve infazlar da dahil olmak üzere ciddi insan hakları ihlalleri bir kez daha artış gösterdi.

Uluslararası Af Örgütü Şubat 2003'te SUÖB yerel hükümeti başkanı İsmail Tilivaldi'ye mektup yazarak, 1997 yılında Gulca'da meydana gelen olay ile bağlantılı olarak cezaevinde olduklarına inanılan kişiler hakkında ayrıntılı bilgi istemiş[20] ve Uluslararası Af Örgütü bugüne kadar bu mektubuna yanıt alamamıştır.

Evrensel insan hakları söyleminin günümüzde karşılaştığı en büyük problem, batılı olmayan toplumlarda kalıcı barışın sağlanmasında bir etkisinin olmaması ve çatışmalardan arındırılmış güvenli bir ortamı sağlamıyor olmasıdır[21]. İnsan hakları dilindeki evrensellik içeriğinin eksikliği bu amaca ulaşmada en büyük engel midir? a[22] yoksa insan hakları savunucularının işine gelmediği için devam eden sorunlar mıdır?

İnsan haklarının kaynağı evrensel nitelikli doğal hukuk olarak kabul edilse de, hakların listesini ulus devletler yapmakta ve her bir ulus devlet bu hakları ancak vatandaşları için ön görmektedir. Bu haliyle insan hakları ulusal çıkarlar çerçevesinde devletin vatandaşlarına birey olarak sunduğu haklarla sınırlı kalmaktadır. Ulusal birliğin sağlanması ve korunması adına, yerel ve evrensel dayanışma biçimleri tehlikeli bulunarak yasaklanmıştır[23]. Aralık 2001 sonunda Çin, kendi ifadesiyle "terörist" suçları cezalandırmak için yasanın zaten içerdiği önlemleri daha da kesin hale getirmek amacıyla Ceza Yasasının bazı maddelerini değiştirdi. Uluslararası Af Örgütü Mart 2002'de yayınladığı bir raporda bu değişiklikleri inceledi ve yeni maddelerin Çin'de ölüm cezasının uygulanma alanını genişlettiğine ve ifade ve dernek kurma özgürlüğünü daha da bastırmak için kullanılabileceğine dair kaygılarını ifade etti.[24]

Çin devletinin azınlık yasalarında bir takım artı değerler göze çarpmaktadır. Fakat bunların uygulamadaki yansıması çok farklı olmaktadır. Yukarıda geniş yer verdiğimiz bir takım problemlerin yanı sıra Eylül 2002'den itibaren Sincan Üniversitesi'nde bir çok derste Uygurca'yı eğitim dili olarak yasaklayan bir resmi politikanın dayatılması da dahil olmak üzere kültürel haklar üzerindeki kısıtlamalar da son yıllarda ağırlaşmıştır.[25] Yapmakta oldukları haksızlıkları "aşırı İslamcı" faaliyetlerle mücadele diye savunmaktadırlar.[26] Ne var ki, din baskısının boyutları şiddet içeren faaliyetler ile mücadele gereğinin ötesine geçmektedir. Uluslararası Af Örgütü, SUÖB'de uluslararası din ve inanç özgürlüğü standartlarını ihlal ederek, barışçıl şekilde kendi dini ibadetlerini yapmalarından dolayı gözaltına alınan sayısız

Uygur'un vakalarını belgelemiştir.[27]

Soğuk savaş dönemi sonrasında artış gösteren bölgesel, etnik ve dini çatışmalar ve bu çatışmalarda ortaya çıkan insanî durum karşısında ulus devletlerinin ve uluslar arası sistemin takınmış olduğu tavır, insanî müdahale kavramını insan hakları hukuku ve uluslar arası ilişkiler politikaları çerçevesinde tekrar gündeme taşımıştır. Son on yılda Bosna-Hersek gibi bazı ülkeler insanî müdahale çerçevesinde en çok tartışılan kriz noktaları olmuştur. Bu ülkelerde yaşanan insanlık dışı muamelelerin benzerlerine ve belki de daha şiddetlerine, Doğu Türkistan'da rastlamak mümkündür. Böyle olmasına rağmen muhatap ülkelerin uluslar arası sistemdeki konumları ve ilişkileri gündeme dahi gelmemiştir[28]. Bir takım basın kuruluşlar, sivil toplum kuruluşları olmak zaman zaman da bazı devlet adamları tarafından tartışmaya açılan Doğu Türkistan sorunu konusunda Doğu Türkistan halkı lehine somut olarak hiçbir sonuç elde edilmiş değildir.

Devletler arası müdahale pek çok farklı nedenden dolayı olabilmektedir; bu müdahaleler stratejik çıkarılara, ekonomik menfaatlere, kültürel güdülere ya da insanî nedenlere dayanmaktadır. [29]. Batının veya bir ulus devletinin çıkarı varsa diğer bir devlet için insan hakları gündeme gelmekte, amacına ulaştıktan sonra her şey yolunda gidiyor olmaktadır.

Ekonomik, siyasi ve ya diplomatik girişimler, doğrudan hedef ülkelerin iç işlerine karışmak anlamına gelmediğinden ahlakî müdahale olarak değerlendirilmekte, hukukî olarak egemen devletin haklarını ihlal anlamı ifade etmemektedir[30]. En azından böyle bir girişimin söz konusu devletin baskıcı tutumunda zorlayıcı etkiler yaratabilirdi.

Durum böyle olmasaydı dönemin Hükümeti;

"Uluslararası camianın saygın bir üyesi olarak, Birleşmiş Milletler ilkelerine ve bu camianın normlarına uymakla yükümlü olan Türkiye'nin dış politikasının temel taşlarını diğer ülkelerin bağımsızlık, egemenlik ve toprak bütünlüğüne saygı gösterilmesi ve içişlerine karışılmaması ilkeleri teşkil etmektedir.

Bu çerçevede, Türkiye'nin kendi topraklarında ÇHC'nin bölünmesine yönelik olduğu anlam veya izlenimini verecek ya da bölünmesini teşvik edecek eylem ve davranışlara müsamaha göstermesi yukarıda maruz ilkelerle bağdaşmayacaktır. Türkiye'nin bunu tartışma konusu yapması söz konusu değildir. Türkiye, Çin'in bağımsızlık, egemenlik ve toprak bütünlüğüne saygı göstermekle mükelleftir." [31] diye bir genelge yayınladıktan sonra aradan uzak bir zaman geçmeden M.Rıza Bekin ve Asgar Can'a hitaben yazılan şu satırları yazmak zorunda kalırmıydı?

"Yirminci yüzyılın son 15 yılı, Türk dünyasında, Türklük bilincinin güçlendiği, bağımsızlık yolunda önemli adımlar atıldığı bir dönem olmuştur. Buna rağmen, hâlâ hürriyetinden mahrum, sürekli insan hakları ihlallerine maruz kalan Türk topluluklarının bulunması, sevincimizi gölgelemektedir. Doğu Türkistan, temel hak ve hürriyetler konusunda soydaşlarımıza yönelik baskıların en yoğun yaşandığı bölge durumundadır. Yarım asırdır bölgede süregelen hadiseler, insanlığın pek yakında gireceğimiz yeni bin yıla ilişkin ümit ve

beklentilerine zıt bir görünüm sergilemektedir.

Doğu Türkistan'daki Türklere uygulanan baskıların ve insan hakları ihlallerinin en kısa sürede barışçı yollarla çözülmesi en büyük arzumuzdur. Bölgede huzurun ve istikrarın sağlanması, barışın dünya üzerinde kalıcı kılınması bakımından da büyük önem taşımaktadır. Doğu Türkistan Türklerinin bu çerçevede barışçı yöntemler yürüttükleri mücadeleyi desteklediğimizi ve her zaman bu soydaşlarımızın yanlarında olacağımızı belirtmek isterim. Bu duygularla düzenlediğiniz sempozyumun ve kurultayın hayırlı olmasını diliyorum, sevgi ve selamlarımı sunuyorum. Mesut Yılmaz (İmza)"

Diyorum ki, 150 yıldır İslam alemi dünyanın birçok bölgesinde benzeri zulüm ve baskıya maruz kaldı. Bu zulmün arkasındaki çevrelerin en büyük hedefi dini, özellikle de Müslümanlığı ortadan kaldırmaktı. Din düşmanları bu amaçla, neredeyse bir asır boyunca Müslüman katliamına

giriştiler. Bugün Çeçenistan'ın Ruslar'dan gördüğü zulümü, Doğu Türkistanlılar Çinlilerden görmektedir. Dünya bu zulme göz yummaktadır. Ama gün gelecek bu zulüm sona erecek, Ancak, vicdan sahibi insanlar bu zulme "dur diyebileceklerdir. Her şeyden önce, Doğu Türkistan meselesi sadece Uygurların bir sorunu olarak görülmemeli ve onların tüm sorumlulukları vicdan sahibi insanlar tarafından sahiplenilmelidir. Akıllı, cesur ve uzak görüşlü politikacılar toplantılarda söz aldıkları zaman onlardan için bir iki kelime esirgememeli, inanmış bir mümin duaya el kaldırdıkları zaman "onlar da bizim kardeşimizdir onlar insanca yaşamayı nasip et ya rabbi" diye yakarmalı bir gazetede köşe yazarlığı yapan bir yazar dünyada ezilen milletlerden bahsederken onlar için bir iki satır kurban etmelidir, insan haklarını savunan bir özgürlükçü yeri geldiğinde konuşmalarına onların da adını eklemelidir. Zaten Doğu Türkistanlı olarak dünyadan başka bir şey istediğimiz yoktur.

[1] <http://www.turk-islamkulturu.com/kultursayfasi1/kultursayfasi1.html>

[2] Recep Şentürk, Ağustos-Aralık 2004, s. 12-13.

[3] Recep Şentürk, haklar sosyolojisi. İslam ve Batı Kültüründe İnsan Hakları Söylemi", İnsan Hakları Araştırmaları, yıl: 2, sayı: 3, Ağustos-Aralık 2004, S. 10.

[4] Recep Şentürk, Ağustos-Aralık 2004, s. 12-13.

[5] Recep Şentürk, haklar sosyolojisi. İslam ve Batı Kültüründe İnsan Hakları Söylemi", İnsan Hakları Araştırmaları, yıl: 2, sayı: 3, Ağustos-Aralık 2004, S. 10.

[6] "China says terror suspect handed over by Pakistan" ("Çin, Pakistan'ın terör zanlısını teslim ettiğini söylüyor"), AP, 27 Mayıs 2002.

[7] Çin Ceza Yasası'nın 322. Maddesi, "bir ulusal sınırı yasa dışı yollarla geçme"yi bir yıla kadar hapisle cezalandırılacak bir suç olarak tanımlamaktadır.

[8] Recep Şentürk, Ağustos-Aralık 2004, s. 10.

[9] Bkz. Dong Tuerqisidan Renquan Wenti [Doğu Türkistan İnsan Hakları Sorunları], Mart 2002 Ağustos 2003, ETIC, internet adresi (Çince): <http://www.uygur.org/china/et/2004/0213.htm>.

[10] <http://www.turk-islamkulturu.com/kultursayfasi1/kultursayfasi1.html>

[11] China's National Defense in 2002 (2002'de Çin Ulusal Savunması), 9 Aralık 2002'de Devlet Konseyi Enformasyon Bürosu tarafından yayınlanmıştır.

[12] "Governor says China's Xinjiang has seen no terrorist attacks for years" ("Hükümet Çin'de Sincan'da yıllardır hiç bir terörist saldırıya tanık olmadığını söylüyor"), Xinhua, 12 Nisan 2004.

[13] Recep Şentürk, Ağustos-Aralık 2004, s.

12-13.

[14] Bkz. Uluslararası Af Örgütü, ASA 17/10/2002.

[15] Yasin Aktay vd., Dikenli Tel Ve Vücut Avcıları: Komplö Üretimi Ve Elit Tahakkümü, yıl: 2, sayı: 3, Ağustos-Aralık 2004, s. 106.

[16] Yasin Aktay vd., Dikenli Tel Ve Vücut Avcıları: Komplö Üretimi Ve Elit Tahakkümü, s. 106.

[17] Yasin Aktay vd., Dikenli Tel Ve Vücut Avcıları: Komplö Üretimi Ve Elit Tahakkümü, yıl: 2, sayı: 3, Ağustos-Aralık 2004, s. 140.

[18] Kadir Yaman, İnsan Hakları Bağlamında Evrensellik-Kültürel Görecelik Tartışması, yıl:3, sayı: 4, Ocak Haziran 2005, s. 14.

[19] Bkz. Uluslararası Af Örgütü (ASA 17/19/99) a.g.e. ve People's Republic of China: Secret Violence: Human rights violations in Xinjiang (Çin Halk Cumhuriyeti: Gizli Şiddet: Sincan'da insan hakları ihlalleri), 1992 (ASA 17/050/1992).

[20] M.B.B. v İvşec, Communication Number 104(1998), CAT/C/22/D/104/1998.

[21] Sarah Ahmed, Pakistan'da İnsan Hakları, yıl: 3, sayı: 4, Ocak Haziran 2005, s. 46.

[22] Sarah Ahmed, Ocak Haziran 2005, s. 46.

[23] Cevat Özyurt, İnsan Haklarının Küreselleşmesi, yıl: 2, sayı: 2, Ocak Mart 2004, s. 69.

[24] Bkz. Uluslararası Af Örgütü, ASA 17/10/2002, a.g.e.

[25] Bkz. "Xinjiang University to teach major subjects in Chinese" ("Sincan Üniversitesi'nde ana konular Çince öğretiliyor"), Xinhua, 7 Haziran 2002. Mart 2004'te SUÖB'deki elli etnik azınlık okulunun önümüzdeki beş yıl içinde etnik Çin okullarıyla birleşeceği ve derslerin olabileceği Çince yürütülmesi gerektiği bildirilince, Uygurcanın eğitim dili olarak kullanılmasına getirilen artan kısıtlamalar ile ilgili korkular daha da çoğaldı. Bkz.

"China imposes Chinese language on Uyghur schools" ("Çin, Uygur okullarına Çinceyi getiriyor"), RFA, 16 Mart 2004.

[26] Bkz. Dislocating China: Muslims, Minorities and Other Subaltern Subject (Çin'in Altüst Oluşu: Müslümanlar, Azınlıklar ve Öteki Alt Gruplar), Dru C. Gladney, Hurst & Co. Londra, 2004, ss.252-253

[27] Örneğin bkz. Uluslararası Af Örgütü, ASA 17/18/99, ss.10-11 ve ASA 17/010/2002, ss.13-16, a.g.e. Sincan ve Çin'deki Müslümanlar üzerine bir uzman olan Profesör Dru C Gladney, hükümetin "fazla" dindar olduğundan şüphe duyduğu bütün Uygurları, özellikle Sufi ya da Vahabi olarak belirlenen kişileri sürekli olarak topladığını da belirtmiştir. Bkz. China's Minorities: the case of Xinjiang and the Uyghur people (Çin'deki Azınlıklar: Sincan vakası ve Uygur halkı), Birleşmiş Milletler Azınlık Haklarının Korunması ve Geliştirilmesi Alt Komisyonu'na sunulan çalışma, Azınlıklar Çalışma Komisyonu, Dokuzuncu Oturum, 12-16 Mayıs 2003, UN Doc. E/CN.4/Sub.2/AC.5/2003/WP.16.

[28] Mehmet Köse, İnsanî Müdahalenin Açamazları, yıl: 1, sayı: 1, Temmuz Aralık 2003, s. 66

[29] Mehmet Köse, İnsanî Müdahalenin Açamazları, yıl: 1, sayı: 1, Temmuz Aralık 2003, s. 67.

[30] Mehmet Köse, İnsanî Müdahalenin Açamazları, yıl: 1, sayı: 1, Temmuz Aralık 2003, s. 67.

[31] 23.12.1998 Tarih ve 1998/36 Sayılı "Gizli" Başbakanlık Genelgesi

Bu Makale "Nida Hakkulu" tarafından "Dünya Bülteni" için yazılmıştır. Nidahakkulu@yahoo.co

DÜNYA UYGUR KURULTAYI'NDAN HABERLER

1- 01.03.2006 tarihinde DUK Başkanı sayın Erkin ALPTEKİN Yunanistan'ın başkenti Atina'da gerçekleştirilen Dünyada zorbalık hareketlerinin güçlenmesi ile ilgili bir konferansa katılarak sunum gerçekleştirmişti.

2- 04.03.2006 tarihinde Malta'da gerçekleştirilen atom denemelerinin zararları konulu konferansa katılarak Çin'in Doğu Türkistan'da 1964 den,1995 yılına kadar 46 kez yer altı ve yer üstü nükleer deneme gerçekleştirdiğini söyledi.

3- DUK Mart 2005 tarihinden itibaren İngilizce ve Uygur'ca Web sitesi hazırlanmıştır.01.03.2006 tarihinden itibaren Almanca sayfada hizmete girmiştir.

4- 05.03.2006 tarihinde Avrupa Doğu Türkistan birliğinin 15. kongresi gerçekleştirildi.Başkanlığa DUK gen.sekreteri Doklun EYSA başkan yardımcılığına Abdulhamit TURSUN katılımcıların oy birliği ile seçildiler.

5 08.03.2006 tarihinde DUK Başkanı Erkin ALPTEKİN dünya kadınlar günü dolayısı ile Almanya'nın Wursburg Üniversitesindeki konferansa katılarak Doğu Türkistan'daki kadın haklarının ihlallerini gündeme getirdi.

6. 14.03.2006 tarihinde Uygur insan hakları savunucusu ve uluslar arası Uygur insan hakları ve demokrasi vakfı başkanı Rabiye KADİR hanım ABD. parlamento binasında Uygur medeniyet günü adında büyük bir organizasyon gerçekleştirdi.

7. 17.03.2006 tarihinde dinler arası diyalogu güçlendirmeye yönelik Almanya'nın MÜNİH şehrindeki Türk İslam teşkilatları ve Hristiyan cemaat ve teşkilatlar arasında bir görüşme gerçekleştirildi. Toplantıya DUK'u vekaleten DUK genel sek. Doklun EYSA ve dini ulema Ablekem DAMOLLA katılmışlardır.

8. DUK. Genel sekreteri Yrd. Dr. Erkin EMET stratejik araştırmalar merkezinin daveti üzerine Şanghay işbirliği örgütü ve Doğu Türkistan konulu panele katıldı.

9 15.03.2006 DUK. Genel sekreteri Doklun EYSA Macaristan Televizyonunun hazırladığı bir programa katılarak Doğu Türkistan hakkında bilgi vermiştir.

10.20.03.2006 DUK. Genel sekreteri Doklun EYSA Çin'in 1933 teki Doğu Türkistan İslam Cumhuriyeti C.Başkanı Hoca Niyaz HACI'nın mezar yerinin değiştirilmesini sert bir şekilde kınadı.

11. 24.26/03.2006 DUK. Başkanı Erkin ALPTEKİN Almanya'nın Erfurt şehrinde gerçekleştirilen PAN AVRUPA hareketinin toplantısına katılarak Doğu Türkistan hakkında bir konuşma yapmıştır.

DERNEKTEN HABELER

08.03. 2006 Ankara .: Derneğimiz Ankara şube başkanı Hayrullah Efendigil ve sivil toplum kuruluşları DÜNYA KADINLAR GÜNÜN' DE Çin hükümetinin işgali altındaki Uygur Türkü annelerine ve kızlarına uygulamakta olduğu çağ dışı, insanlık dışı her türlü ahlaksızlıklar şiddetli biçimde sağlıklı ortamlarda devam eden soykırımı andıran mecburi kürtajı telin için Ankara'daki Çin Hükümeti Büyük elçiliği önünde utanç simgesi siyah çelenk bırakarak basın açıklaması ile kınamıştır. Bu gün kutlanmakta olan "Dünya kadınlar Günü" münasebeti ile yıllardır Doğu Türkistan'da Çin hükümetinin türlü işkenceleri ile yok edilmeye mahkum ve mazlum Doğu Türkistan halkının bu sesini dünyaya ve Çin hükümetine duyurmaya siz değerli siyasi parti temsilcilerini, insan hakları savunucularını ve sivil toplum önderlerini göreve davet ediyoruz!" dedi.

Dünya Uygur Kurultayının Hemenliri

1-2006.03.01 kuni DUK reisi Erkin Alptekin efendi Yunanistan payitehti Atinada echilghan Dunyada Zumigerlik Herikitining kuchlinixi bilen munasiwetlik bir konfrenska katnixip doklat bedri.

2-2006.03.04 kuni Matlada chakirilghan Atom sinaklirining ziyarliri mawzuluk konfrenska katnixip Hitayning Sherki Turkistandiki 1964- yildin 1995 yiligha keder 46 ketimlik yerasti, usti atom sinaklirini emelge axurghanlikini, oturigha koydi.

3-DUK 25Mart, 2005 tin itibaren Ingilizche we Uyghurche tor schipisini hazirlighan. 2006.03.01 kunidin baxlap, Girmanche sehifisi ixka kirixti.

4-2006.03.05 kuni Yawrupa Sherki Turkistan Birligining 15- ketimlik kurultiyi chakirildi. Reislikke DUK bax katipi Doklun EYSA, reis yaridemchiligige Abdulhamit Tursun itirakchilarning awaz birligi bilen saylandi.

5.2006.03.08 kuni DUK reisi Erkin Alptekin Dunya Ayalar Kuni munasiwiti bilen Girmaniyening Wursburg Universitidiki konfrenska katnixip Sherki Turkistandiki ayalar heklirining deprendichiliklerini kuntertipke kelturdi.

6.2006.03.14 kuni Uyghur insan hekliri himayichisi we helkara Uyghur insan hekleri we demokratiye wekfining reisi Rabiye Kadir hanım ABD parlamint binasida Uyghur medeniyet kuni nami bilen chong bir paaliyet emeliylexturdi.

7.2006.03.17 kuni Dinlar Arasi Diyalogni kuchlendurux bilen munasiwetlik Girmaniyening Miyunhin hehridikiki Turk Islam texkilatliiri we Hiristiyan jamaet we texkilatliiri arisida otkuzulgen yighingha DUK ka wakaliten DUK bax katipi Doklun Eysa we dini Olima Ablekim Damolla katnaxti.

8.DUK bax katip yaridemchisi Dr.Erkin EMET istiratigiye merkizining dewiti bilen Shanghey Ixbirligi texkilati we Sherki Turkistan mawzuluk yighingha katnaxti.

9.2006.03.15- DUK bax katipi Doklun Eysa Majaristan Telvizyuni hazirlighan bir programgha katnixip, Sherki Turkistan hekkide melumat bedri.

10.2006.03.20- DUK bax katipi Doklun Eysa Hitayning 1933 yildiki Sherki Turkistan Islam Jumhuriyiti reisi Hoja Niyaz Hajimning mazirini baxka jaygha yotkixini kattik xekilde eyiplidi.

11.2006.03.24-26: DUK reisi Erkin Alptekin Girmaniyening Erfurt xehride emeliylexturulgen Pan Yawrupa Herikitining yighinigha katnixip, Sherki Turkistan hekkide liksiye berdi.

TESHKILATIMIZ HEWERLIRI

2006-03-08- Ankara: Jemiyitimiz Ankara xubisi reisi Hayrullah Efendigil we ijtimaii jemiyet texkilatliiri Dunya Ayallar Kunide Hitay hukumitining ixghali astidiki Uyghur Turk ana we kizlirigha karitilghan dewrge, insanlikka oyghun bolmighan ehlaqsizlilar, jiddi rewixte dawam kiliwatkan irki kirghinchilik xeklini alghan mejburi bala chuxuriwetish karxi Ankaradiki Hitay hukumiti bax elchihanisi aldigha eyiplesh simwoli kara bayrak koydi we metbuat bayanati bilen tenkitlidi. Bugun tebrikliniwatkan "Dunya Ayallar Kuni" munasiwiti bilen yillardin biri Sherki Turkistanda Hitay hukumitining turluk zulumliri bilen yokitilixka mehkum we mezlum helkning bu awazini dunyagha we Hitay hukumitige anglitixka siz hormetlik siyasi partiye wekillirini, insan hekliri koghdighuchilirini we ijtimaii jemiyet mesuplirini burchini ada kilixka chakirimiz" dedi.

1-22.03.2006 Konya Selçuk üniversitesinde D.T konulu konferans gerçekleştirildi.

2-22.03.2006 Konya Vali Yardımcısı makamında Dernek Yönetimince ziyaret edildi.

2-22.03.2006 Kon TV.de D.Türkistan'ı tanıtıcı 1 Saatlik program yapıldı.

4-22.03.2006 Konya Türk Ocağında Dernek yönetimi Ocak yönetimi ile.

5-8.Mart 2006 Ankara Dünya Kadınlar günü Protestosu Çin elçiliği önünde.

6-8.Mart 2006 Protesto'ya katılan kalabalık görülmekte.

22.03.2006 KAYSERİ Doğu Türkistan davasının daha iyi tanıtılması için derneğimiz tarafından çeşitli vilayetlerde bulunan Sivil Toplum kuruluşları, Kamu yararına dernekler, tarafından organize edilen Doğu Türkistan davasının tanıtılması amacıyla tertip edilen ilk konferans Konya şehrimizde gerçekleştirilmiştir.

Derneğimiz genel başkanı Seyit Tümtürk ve yönetim kurulu üyeleri Ankara Şube başkanı Hayrullah Efendigil ve yönetim kurulu üyeleri'nin katılımları ile Konya Türk Ocağı ziyaret edilerek çalışmalarında başarılar dilenmiş akabinde Konya şehrinin en büyük TV'lerinden KONTV'nin daveti üzerine dernek başkanı Seyit Tümtürk tarafından yaklaşık bir saat Doğu Türkistan davası anlatılmış bu söyleşi aynı gün akşam saat 22.00 yayınlanmıştır. Selçuk Üniversitesi HAYAL-ET TOPLULUĞU tarafından tertiplenen "Doğu Türkistan meseleleri" konferansında bu kutsal dava anlatılmıştır. Slayt gösterimi ve Resim sergisi düzenlenmiştir.

25.03.2006 KAYSERİ Kayseri Büyükşehir Belediyesi tarafından 24-25 Mart 2006 tarihlerinde Erciyes'te düzenlenen "1. Erciyes Şiir Günleri" için Kayseri'mizde bulunan ünlü şairler 25 Mart Cumartesi günü derneğimizi ziyaret etti. Derneğimizi ziyaret eden başta TÜRKSAV genel başkanı Yahya Akengin bey olmak üzere 20 yi aşkın şair ve edebiyatçılarımıza Doğu Türkistan hakkında bilgi verildi. Çin işgali altındaki Doğu Türkistan'da ki son durum aktarıldı. Ziyaretçiler de Doğu Türkistan hakkında düşüncelerini dile getirdiler. Bir kaç şairimizin Doğu Türkistan ile ilgili şiirlerini okumaları ile duygusal anlar yaşandı.

30.03.2006 KAYSERİ Tokyo üniversitesi öğretim üyelerinden bayan Mizutani Naoku 30 mart 2006 perşembe günü derneğimizi ziyaret etti. Doğu Türkistan'ın yakın tarihi ve şu anki durumu hakkında yaptığı araştırmalar doğrultusunda derneğimizi ziyaret eden Bayan Naoku'ya dernek başkanımız sayın Seyit Tümtürk geniş bilgi verdi. Özellikle son yıllarda Doğu Türkistan içinde ve dışında Doğu Türkistanlılara uygulanan baskılar ve Uygurlar içinde buldukları durum hakkında bilgi verdi. Bayan Naoku daha sonrasında 1961 yılında Doğu Türkistan'dan hicret etmek zorunda kalarak çok zor şartlar altında Afganistan'a ve sonrasında Türkiye'ye gelen cemaat büyüğlerimiz ile sohbet etti. Hicret esnasında yaşananlar ve şimdiki hayat şartları hakkında bilgi aldı. Bayan Naoku bir günlük ziyaretin ardından Kayseri'den ayrıldı.

31.03.2006 KAYSERİ Erciyes Üniversitesi Mühendislik fakültesi öğrenci derneğinin geleneksel olarak düzenlediği Vuslat gecesinde Doğu Türkistan'a geniş yer verildi. 31 Mart cuma günü Kayseri de düzenlenen toplantıya Üniversite öğretim üyeleri, sivil toplum örgütü temsilcileri, eski ve yeni üniversite öğrencileri katıldı. 500 e yakın katılımcının bulunduğu toplantıya derneğimiz yönetim kurulu da iştirak etti. Vuslat gecesinde yapılan portokol konuşmalarından sonra Türk tarihi ve Türk devletlerini tanıtan sinevizyon gösterisi yapıldı.

Dernek genel başkan yardımcımız sayın Ebubekir Türksoy Doğu Türkistan'ın yakın tarihi ve bu günkü durumu hakkında geniş bilgi

2006-03-22- Kayseri: Sherki Turkistan Dawasining tehimu yahxi tunutilishi uchun jemiyyetimiz teripidin ohximighan wilayetlerdiki ijtimai jemiyyet organliri, ixchi- hizmetchilerga ait jemiyyetler teripidin texkillengen Sherki Turkistan dawasining tunutilixi mehsitide urunlaxturulghan tunji konfres Konya xehrimizde emelge axurildi.

Jemiyyitimiz bax reisi Seyit Tumturk we idare heyiti ezaliri, Ankara Xube reisi Hayrullah Efendigil we iadare heyiti ezaliri birlikte Konya Turk Ochaklirini ziyaret kilip, ularning paaliyetlirige muweffikiyet tilidi. Arkidin KOnyanning eng chong tilwiziye kanallirining biri KONTV ning dewitiğe asasen Jemiyyet reisimiz Seyit Tumturk tarapından bir saetke yekin Sherki Turkistan dawasini anglatti, bu program xu kuni saet 22:00de tarkitildi. Selchuk Unversititi Hayal Et Toluluğu taripidin urunlaxturulghan "Sherki Turkistan Meseliliri" konfrensida bu kutluk dawa anglitildi.

2006-03-25- Kayseri: Kayseri xeherlik hukumat teripidin 24, 25 Mart, 2006 kunliride Erjiyeste uyuxturulghan "1-Erjiyes Xeir Kunliri" uchun Kayserige kelgen mexhur xairlar 25 Mart (xenbe) kuni Jemiyyitimizni ziyaret kildi. Jemiyyitimizni ziyaret kilghan kilghanlar TURKSAV bax reisi Yahya Akengin ependi bexida bolghan 20 din artuk xair we adabiyatchilirimizgha Sherki Turkistan toghrisida melumat birildi. Hitay mustemlikisi astidiki Sherki Turkistandiki ahirki weziyet bilen munasiwetlik xeirilirini okuxliri bilen nahayiti janlik keypiyat yaratti.

2006-03-30- Kayseri: Tokyo Unversititi ukutux heyitidin Mizutani Naoku Hanim 30Mart, 2006 (peyxenbe) kuni Jemiyyitimizni ziyaret kildi. Sherki Turkistanning yekin tarihi we hazirki weziyiti hekkide kilghan tetkikatliri munasiwiti bilen Jemiyyitimizni ziyaret kilghan Naoku Hanimgha Jemiyyet reisimiz Seyit Tumturk ependi keng melumat berdi. Bolupmu ahirki yillarda tetsikliniwatkan bisimlar we Uyghurlar duch kiliwatkan weziyet hekkide melumat berdi. Naoku Hanim ahirida 1961- yili Sherki Turkistandin hijret kilikka mujbur bolup kelip, nahayiti eghir xartler astida Afghanistangha we kiyinche Turkiyege kelgen pixkedemlirimiz bilen sohbet okuzdi. Ular hijret jeryanida duch kelgenliri we hazirki ehwalliri toghrisida melumat berdi. Naoku Hanim bir kunluk ziyaritidin kiyin Kayseridin ayrildi.

2006-03-31- Kayseri: Erjiyes Unversititi Injinirlik pakoltiti okughuchilar jemiyyitining adet buyiche dawamlaxturup kiliwatkan yillik yighilix kichiside Sherki Turkistangha keng urun ajritildi. 31 Mart jume kuni Kayseride urunlaxturulghan yighingha Unversitit ukutux heyiti, ijtimai texkilat wekilliri, kona- yengi unversitit ukughuchiliri katnaxti. 500 ge yekin ixtirakchi kelgen bu yighingha Jemiyyitimizning idare heyitimu ixtirak kildi. Bu kichide urunlaxturulghan liksiyelerdin kiyin Turk tarihi we Turk doletlirini tunuxturidighan bir hojjetlik film korsitildi.

Jemiyyetning bax reis yaridemchisi Ebubekir Türksoy ependi Sherki Turkistanning yekinki tarihi we buguni hekkide keng melumat berdi. Sherki Turkistan muzikichiliridin Abdullah Kuse ependi we uning etriti Sherki Turkistanni asas kilip turup, Turk muzikiliridin ornemlerni berdi.

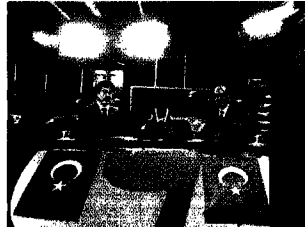
2006-04-02- Ankara: Dunya Demokratiye Herkiti teripidin Istanbulda urunlaxturulghan "4- Dunya Demokratiye Herikiti Kurultiyi" 2- April,

7-02.04.2006 4. Dünya Demokrasi Kongresinde Çin Protesto edildi.

8-05.04.2006 Barın Ayaklanmasının 16. yılı İstanbul Konsolosluğunda Protesto edildi

9-27.04.2006 Ankara'da Kanal A TV.de D.Türkistan programı yapıldı.

10-27.04.2006 Gazi üniversitesi önü.

11-27.04.2006 Türk Eğitim-Sen Gn.Merkezinde D.T konulu konferans gerçekleştirildi.

12-27.04.2006 Türk Eğitim-Sen Gen.Bşk.Sn.Şuayip Özcan makamında ziyaret edildi

verdi.Doğu Türkistan'lı müzisyenlerden Abdullah Köse ve saz ekibi başta Doğu Türkistan olmak üzere Türk müzigidinden örnekler sundu.

02.04.2006 ANKARA: Dünya Demokrasi Hareketi'nin İstanbul'da düzenlediği "4. Dünya Demokrasi Hareketi Kongresi" 2 Nisan 2006 günü İstanbul Lütfü Kırdar Kongre merkezinde başladı.Kongreye Doğu Türkistan'ı temsilen Dünya Uygur Kongresi başkanı Sayın Erkin Apteğin, Uygur Amerikan Derneği Başkanı Nuri Türkel ve Rabiye Kadir hanım efendi davet edildi. Ama Rabiye hanım Türkiye Hükümetinin vize vermeyişinden dolayı bu toplantıya iştirak edemedi. Kongrenin Türkiye'de düzenlenmesini fırsat bilen Doğu Türkistan Kül. Day. Der Ankara şubesi, Demokrasi ve insan hakları mücadelelerini kongre salonuna taşıdı. Başta derneğimiz olmak üzere Doğu Türkistan ile ilgili teşkilatların katılımı ile Kongrenin yapıldığı Lütfü Kırdar kongre salonu önünde gösteri yaptılar, pankart açtılar.

05.04.2006 ANKARA: Kızıl Çin askeri birliklerinin bundan tam 16 yıl önce Kaşgar'a bağlı Barın kasabasında Müslüman Uygurlara karşı gerçekleştirmiş olduğu soykırımı dile getirmek amacıyla Kayseri Doğu Türkistan Kültür ve dayanışma derneği ve Ankara Şubemiz,Mazlum-der İstanbul şube yöneticileri, İstanbul'da bulunan siyasi parti yönetim kurulu üyeleri,sivil toplum kuruluşları ve davasına inanmış Doğu Türkistanlı hemşerilerimiz ile çok sayıda basın mensubu üyeleri İstanbul Çin Konsolosluğu önünde bir araya gelerek protesto etmişlerdir.

Yaklaşık geniş bir kalabalığın hazır bulunduğu bu protesto eylemimizde basın açıklaması yapan denegimiz Ankara Şube başkanımız Hayrullah Efendigil " 1990 Yılında Doğu Türkistan'ın Kaşgar'a bağlı Barın kasabasında Çin emperyalist güçlerinin imha politikasında kurtulan bir Camiinin buradaki Müslüman Halkın tamir etmek istemeleri Çinlilerce engellenmek istenmiş buna tepki gösteren halk ayaklanmış bu ayaklanmadan tedirgin olan Çin Hükümeti, olayların tüm Doğu Türkistan'a yayılması endişesi ile bölgeye havadan destekli 10.000 üzerinde zirhli birlikler göndermiş buradaki masum halkı hiç canlı bırakmama kaydı ile bu bölgeyi haritadan silmiştir. Bu yaşanan vahşetin 16. yıl dönümü münasebeti ile katliamı kınamak ve Doğu Türkistan'daki Çin zulmünü dünyaya duyurmak için buradayız." Diyerek Doğu Türkistan davasının hiç bir yerde sahipsiz olmadığını dünya coğrafyasının neresinde olursa olsun 7 den 70 şe her Doğu Türkistanlının bu kutsal davaya sahip çıkacağını dile getirmiştir.

Ayrıca Mazlum-der İstanbul şube başkanı da bir açıklamada bulunarak "Dünyanın neresinde olursa olsun insan hak ve özgürlük ihlaline karşı çıkmalıyız. Çin'in büyüyen ekonomisi dünyada iştah kabartıyor ve bu nedenle Çin'in yaptığı hak ihlallerinin görmezden gelinebileceği gibi bir kanaat oluşuyor. Biz buna şiddetle karşı çıkıyoruz. Doğu Türkistan'da 35 milyon insan yaşıyor ve bu insanlar en temel yaşam haklarından mahrum bırakılıyorlar. Doğu Türkistanlı kardeşlerimiz bu haklı mücadelelerinde destek veriyor ve her zaman yanlarında olacağız."diyerek bu kutsal davanın her zaman yanlarında olacaklarını tekrar dile getirmişlerdir.

İstanbul Çin konsolosluğuna bırakılan siyah çelenk ile protesto eylemi sona ermiştir,İstanbul da

2006 İstanbul Lutfu Kadir Kurultay merkezide baxlandı. Kurultaygha Sherki Turkistanliklarga wakaliten Dunya Uyghur Kurultiyi reisi Erkin Alptekin ependi, Uyghur Amerika Jemiyetining reisi Nuri Turkel ependi we Rabiye Kadir Hamin dewet kilindi. Emma Turkiye Hukumitining viza bermesliki tupeyli Rabiye Kadir Hanım bu kurultaygha ixtirak kilalmidi. Kurultayning Turkiyede echilixini purset dep bilgen Jemiyetimizning Ankara xobisi Demokratiye we İnsan heklirini Kurultay zaligha elip kirdi. Bexida Jemiyetimiz bolux bilen birge Sherki Turkistan bilen munasiwetlik texkilatlarining ixtirak kilixi arkisida Kurultay echilghan Lutfu Kadir Kurultay zalining aldida lozunkilar echildi.

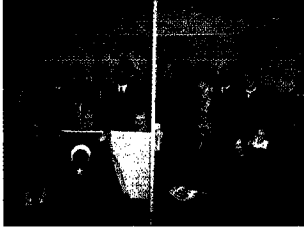
2006-04-05- Ankara: Kızıl Hitay herbi birlikining buningdin tuluk 16 yıl ilgiri Kexker wilayitige karaxlik Barın yezisida muxulman Uyghurlarga karxi yurguzulgen irki kirghinchilikni hatirlex mehsitide Kayседiki Jemiyetimiz we Ankara xobimiz, Mezlumlar Jemiyiti İstanbul xobisi idare heyiti, İstanbuldiki siyasi partiye idare heyetliri, İjtimai jemiyetlerning ezarliri we dawasigha ixengen Sherki Turkistanliklar bile kop sandiki muhbirlar İstanbuldiki Hitay konsuli aldigha toplinip namayix otkuzdi.

250-300 etrapida adem katnaxkan bu namayix paaliyitide metbuatka hewer bergen Jemiyetimiz Ankara xobe resimiz Hayrullah Efendigil "1990 yilidiki Sherki Turkistaning Kexker wilayitige karaxlik Barın yezisida Hitay impiriyalist kuchlirining yokitix siyasitidin kutulup kalghan bir mesjidni bu yerdiki musulman jamaetning rimunit kilixnigha Hitaylarning itiraz bildurixi nitijiside, buninggha narazilik bildurgen helk kozghilang kilghan, bu kozghilangdin chuchup ketken Hitay hokumiti bu hadisining putun Sherki Turkistangha yeyilip kitixidin endixe his kighan Hitay hukumiti bu rayungha hawa kuchlirining yaridimige tayanghan 10, 000 din artuk ekser ewetken we bu yerdiki gunahsiz helkni keti janlik koymaslik xerti bilen bu rayunni heritidin uchuriwetken. Bu kanlik wekening 16 yilliki munasiwiti bilen Ketliamni eyplex we Sherki Turkistandeki Hitay zulmini dunyagha anglitix uchun buyerdimiz" digen halda, Sherki Turkistan dawasining hechkandak yerde yalghuz kalmighanlikini, dunya jughrapiyisining neride bolsa bolsun, 7 yaxtin 70 yaxkiche bolghan barlik Sherki Turkistanliklarning bu mukeddes dawagha ige bolidighanlikirini tilgha aldi.

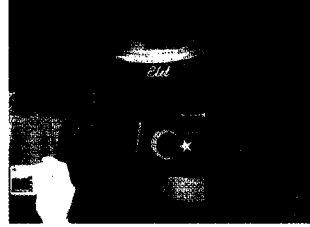
Yene Mezlumlar Jemiyiti İstanbul xobisi reisi bu hekte bayanat ilan kilip, "Dunyaning keyiride bolsa bolsunk insan hek we erkinlikliri dependiliklirige karxi turiximiz lazim. Hitayning zoriyiwatkan iktisadi dunyaning ixtiasini echiwatidu, bu sewepk Hitay yurguziwatkan hukuk dependichilikliri kormeske selip kelginige ohxax bir hil kanaet meydangha kiliwatidu. Biz buninggha kuchluk karxi turimiz. Sherki Turkistanda 35 milyon insan yaxawatidu we bu insanlar en addi hekliridin merhum keliwatidu. Sherki Turkistanlik kerindaxlirimizning bu hekkik dawalirini himaye kilimiz we her zaman yenida bulimiz" deyix akrilik bu mukeddes dawaning her zaman yenida bolidighanlikirini tekrar tilgha kelturdi.

İstanbuldiki Hitay elchihanisi aldigha koyulghan Kara Chembirek bilen namayix paaliyiti ahirlaxti İstanbuldiki hemxehirlirimiz uzun waqtlardın biri bundak bir heriketning

GÖKBAYRAK

13-25.03.2006 Erciyes Şiir günlerine katılan Şair ve Yazarlar Derneğimizi ziyaret etti.

14-Erciyes Üni.Müh.Fak. Vuslat Söleninde D.Türkistan Bayrağı

15- Erciyes Üni.Müh. Fak. Vuslat Söleninde Dernek Gen.Bşk.Yrd. Ebubekir Türksöy D.Türkistan Hk. Katılımcılara bilgi verdi.

16-21.03.2006 Mart Ankara Derneğimizin Nevruz Etkinliği O.Doğu Tek.Üni.sinde yapıldı.

17.30.03.2006 Japon Araştırmacı Yazar Naoku hanım Derneğimizi ziyaret etti.

bulunan hemşerilerimiz uzun bir zamandır böyle bir eylemin İstanbul da olmasından heyecanlandıklarını dile getirmişlerdir.

27.04.2006- ANKARA: Derneğimizin kültürel faaliyetler çerçevesinde Çin esaretinde olan aziz vatanımızı tanıtmak amacıyla Kanal A televizyonu sabah kuşağı Günebakan programında Dernek başkanımız Seyit Tümtürk tarafından "Doğu Türkistan ve Türk Çin ilişkileri tarihteki yeri" anlatıldı.

Doğu Türkistan 'da Çin vahşetinin dile getirildiği programda ayrıca bu toprakların ezeldenberi Türk yurdu olduğu ve bu topraklar üzerinde nice Türk devletlerine ev sahipliği yaptığını ve oraların öz be öz Türk toprağı olduğu bir kez daha teyid edilmiştir.

Doğu Türkistanda gelişmekte olan son olaylar hakkın dada basın bilgilendirilmiştir.

27.04.2006 KAYSERİ-ANKARA Gazi Üniversitesi öğrenci grupları tarafından gerçekleştirilmek istenen, Üniversite rektörlüğünden günler önce izin alınan "Doğu Türkistan adlı konferans Çin dışişlerinin araya girmesi ile yine iptal edildi.

Öğrenci gruplarının ata diyarlarını tanımak ve bilgi edinmek maksadı ile düzenlenmiş oldukları Doğu Türkistan konferansı 27.04.2006 tarihi Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler fakültesi 100.yıl konferans salonunda gerçekleştirmek amacıyla Rektörlük tarafından onaylanmasına rağmen Türk-Çin dostluğuna gölge düşmesi sebebiyle iptal edilmesi tertip komitesinde şaşkınlık yaratılmıştır, komite tarafından yapılan açıklamada kararın son günde açıklanması mide bulandırıcı olarak değerlendirildi. Konferans derhal Türk Eğitim-Sen Gen.Merk.alınmıştır.

Dernek başkanımız Seyit Tümtürk konferans salonu önünde yaptığı açıklamada 'yaptığımız tamamen öğrenci grubunun tertip etmiş olduğu toplantıda elimizden geldiği kadar aziz vatanımızı anlatmakta acaba bu suç mu? 1.5 milyarlık Çin acaba neyi gizlemeye çalışmakta, neden korkmaktadır diyerek basın açıklaması yapmıştır.

Konferansın iptalinden haberi olmayan yaklaşık 300 kişilik misafir grup bu duruma şaşırıp daha sonra Gazi Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler konferans salonundan yürüyerek yaklaşık 45 dakikalık mesafede bulunan Eğitim-Sen Genel Merkezi Konferans Salonu na kadar yürüyüş yapmış Ankara sokaklarında Albayrak ve Gökbayrak'ı bir arada gören vatandaşların katılımı ile bu toplantı daha geniş bir kesime hitap etmiştir. Konferans Türk Eğitim-Sen Gen.Merk.einde tamamlanmıştır.

İstanbulda bolghanlıkdin hayajanlanghanlıkını tilghaelixti.

2006-04-27- Ankara: Jemiyetimizning medeni paaliyetliri katarida Hitay asaritide kalghan eziz wetinimizni tunutux mehsitide KANAL "A" telvizyonining ettigenlik programmisi "KUNGE BEKIX" ta Jemiyet reisimiz Seyit Tumturk ependi "Sherki Turkistanning Tarihtiki Orni" nini kiskiche anglatti.

Sherki Turkistandiki Hitay zulmi tilgha elinghan bu programda hususen bu tupraklarning ezeldin Turk yurti ikenligini we bu tuplar ustide kanchilighan turk doletlirining kurulghanliki we u yerning sepi ozidin Turk yurti ikenligini yene bir ketim kuchlendurdi.

Sherki Turkistandiki ahirki wekeler hekkide yene metbuatkimu hewer birildi.

2006-04-27- Ankara: Ghazi Universititi ukughuchiliri terifidin emelilexturuxi pilanlanghan, Universitit idarisi teripidin bir kanche kun ilgiri ruhset birilgen "Sherki Turkistan" mawzuluk konfrans Hitay taxki ixlar ministirlighining arigha kirixi bilen emeldin kalduruldi.

Ukughuchi gurupliri ata diyarlirini tonux we melumat igellex meksitide tertipligen "Sherki Turkistan" konfransi 2006-04-27 kuni Ghazi Universititi İktisadi we İdari bilimler fakoltiti 100-yil konfrans zalida emelilexturux meksitide Universitit idarisining makullimaslikigha karimay, Turk- Hitay doslukigha tesir yitidu, dep tertip komititi teripidin heyranlik yaritildi. Komitit teripidin elinghan kararning ahirki kunide otturigha chikirilixi bir kursak kopugu xeklide, izah edildi.

Jemiyet reisimiz Seyit Tumturk ependi konfrans zali aldida bergen bayanatida "kilghan iximiz tamamen ukughuchi guruppisi uyuxturghan bu yighinda kulimizdin kelgimiche eziz tupraklirimizni anglitixtin ibaret idi. Ejebe bumu jinayetmu? 1.5 milyarlık Hitay ejeba nimini yuxuriwatidu, nimidin korkuwatidu" digen halda metbuat bayanati berdi.

Konfranstin hewiri bolmighan 300 ge yekin mihman bu ehwaldin heyran kaldi. Buning arkisidin Ghazi Universititi İktisadi we İdari bilimler fakoltiti konfrans salonidin piyade halda 45 minutluk musafide bolghan Ukutkuchilar Uuyxmisi bax merkizining yighin zaligha keder mangdi. Ankara kuchlirida KIZIL BAYRAK bilen KOKBAYRAK ni bir yerde korgen wetendaxlarning ketilixi bilen bu yighin tehimu keng jamaatchilikke hitap kildi.

TAZIYE

16.04.2006 Pazar günü
Ömercan Timur
Vefat etmiştir. Merhuma Allah'tan rahmet, yakınlarına sabır ve başsağlığı dileriz.

TAZIYE

19.04.2006 Çarşamba günü
H.Tilla Doğutürk
Vefat etmiştir. Merhume'ye Allah'tan rahmet, yakınlarına sabır ve başsağlığı dileriz

Barın Katliamınının 16. Yıl Dönümü

Basın Bildirisi
05.04.2006

Seyit TÜMTÜRK
Doğu Türkistan Kültür ve Dayanışma
Derneği Genel Başkanı

Bu gün 16. yıldönümünü andığımız Barın Olayları, 1990 yılında ramazan ayının 17. sine denk gelen 5 nisan günü, Kaşgar vilayetine bağlı Barın kasabasında Uygur halkının, Çin'in imha politikasından kurtulan bir camiyi kendi imkanları ile tamir etmek istemelerinin Çin'li yetkililer tarafından engellenmek istemeleri üzerine başlamıştır. Caminin ibadete açılmasına Çinlilerin karşı çıkması üzerine, Müslüman ahali tepki göstermiş. Yıllardır zulüm ve baskı altında bulunan Doğu Türkistan halkı, bu olay üzerine haklarını elde etmek için harekete geçmiştir. Başlayan olaylar kısa zamanda büyümüş, tüm bir bölgeyi saran bir bağımsızlık hareketine dönüşmüştür. Çin bu hareketi durdurmak ve tüm yurt geneline yayılmasını önlemek için 10,000 den fazla özel birliklerle müdahale etmiştir. Kaşgar'da bulunan ordu birlikleri, hava kuvvetlerinin desteği ile bölgeye gönderilmiştir. Doğu Türkistan halkı, ellerinde hiçbir askeri araç ve gereç bulunmamasına rağmen donanımlı Çin ordusuna karşı büyük bir mücadele örneği göstermiştir. Kısa bir süre de olsa bölge Çin hakimiyetinden kurtulmuştur. Fakat, Çin bu ayaklanmanın büyümeden ve diğer bölgelere yayılmadan durdurulması için, silahsız ve masum halka, en gelişmiş silahları ile müdahale etmiş, yoğun hava bombardımanı ile BARIN ve çevresindeki köy kasaba ve yerleşim bölgelerini tamamen yok etmek pahasına bağımsızlık mücadelesini bastırmıştır. Olaylar sonucunda Çin'in vahşi yüzü bir kez daha ortaya çıkarken, geriye, tamamen yerle bir olmuş 9 köy, binlerce ölü ve

yaralı kalmıştır.

Çin tarafından dış dünya ile ilişkileri tamamen kesik tutulan Doğu Türkistan'da, yukarıda anlatılan Barın olayı gibi, halkın baskı ve zulme başkaldırışı sürekli devam etmektedir. Fakat uygulanan politikanın etkisi ile, dünya kamuoyu Doğu Türkistan halkının yaşadığı sıkıntılar, insan hakları ihlallerinden habersiz olduğu gibi, bağımsızlık için verilen mücadelelerden habersiz kalmaktadır. Doğu Türkistan halkı insanca yaşama koşullarını elde etme, bağımsız bir ülke olabilmek için mücadelesine devam etmekte, inancını sağlam tutmaktadır. Nitekim, 1990 Barın olaylarından sonra, 1995 yılı temmuz ayında Hoten vilayetinde yine 05. Şubat 1997 de Gulca şehrinde büyük çapta bağımsızlık ve özgürlük hareketleri meydana gelmiştir.

Vatanı ve halkı için, insanca yaşamak ve insan hakları için mücadele eden, bu uğurda can veren bütün şehitlerimizi rahmetle anıyoruz.

İşgali altında tuttuğu topraklarda her türlü zulmü uygulayan, insan hak hukuku tanımayan, Barın katliamının sorumlusu Çin Halk Cumhuriyetini nefretle kınıyoruz. Doğu Türkistan halkı olarak kalıcı bir barışın tesis edilmesi gerektiği, bu kalıcı barışında ancak, insanların özgürce yaşaması ve insan hak ve hukukuna tam anlamı ile uyulması ile oluşturulabileceğine inanıyoruz. Yeryüzünde devam eden tüm savaşların ve neden olduğu acıların en kısa zamanda bitmesini temenni ediyoruz. Saygılarımla 05.04.2006

DOĞU TÜRKİSTAN'DAN HABERLER

DOĞU TÜRKİSTAN ENFORMASYON MERKEZİ

ÜNLÜ UYGUR İP CAMBAZI ADİL HOŞUR ÇİN PARLAMENTOSUNDA SESİNİ YÜKSELTİ

06.03.2006 Doğu Türkistan halkı tarafından "Yüksekler Şahı" olarak anılan ünlü ip cambazı adil Hoşur Pekin'de yapılan "Ülke halk temsilcileri kurultayı"nın istişare toplantısında fikir beyan ederek Eğitim ve öğretim masraflarının haddinden fazla ağır olmasından dolayı Doğu Türkistan'daki üniversite öğrencilerinin çok zor şartlar altında kaldığını ortaya koydu.

Adil Hoşur söz konusu toplantıda, Doğu Türkistan'daki ailelerin çoğunun gelir düzeyleri çok düşük olması sebebiyle çocuk okutan ailelerin iktisadi yönden kat kat borç batağına saplandıklarını, özellikle de yüksek okullarda öğrencisi bulunan ailelerin ilk yılın zorluklarını bir şekilde atlatsalar

bile ikinci yıla girildiğinde evlerinde besledikleri birkaç baş hayvanlarını ve oturdıkları evlerini bile satmak zorunda kaldıklarını, bunlarda yetmeyip sağa sola borçlandıklarını ve hatta ağır okul masraflarını karşılayamamaları sebebiyle çocuklarını okuldan almak mecburiyetinde kaldıklarını, yüksek okulu bitiren birçok gençlerin de daha sonra iş bulamamaları yüzünden yoksulluğa ve sefaletle mahkûm olduklarını, bu yüzden de ailelerin çocuklarını okutmaktan soğuduklarını gür bir sesle ifade ederek, bir an önce eğitim öğretimde eşitliğin sağlanmasını ve okul masraflarının acilen aşağı çekilmesini istemiştir.

ÇİNLİLERİN AÇ KALMASINI DOĞU TÜRKİSTAN ÖNLÜYOR

07.03.2006 Çin tarafından yayınlanan Tanrıdağ internet sitesinde, Doğu Türkistan'ın Çin'in gelecekte açlık tehlikesi ile karşı karşıya kalmamasının garantisi olduğu ile ilgili itirafname sayılabilecek türden haberler yayınlanıyor.

Haberin içeriği şöyle, "gelecek günler göz önüne alındığında Çin'deki ekilebilir arazilerin aralıksız olarak azalmakta olması sebebiyle Doğu Türkistan'da yeni ekilebilir alanlar oluşturulmasının gizli zarureti ortadadır. Burada oluşturulacak yeni ekilebilir arazilerden istifade ile tarımdaki üretimin artırılması ülkemizin (Çin'in) açlık tehlikesi ile karşı karşıya kalmamasında kesinlikle büyük rol oynar"

Söz konusu haberde, Pekin'de yapılan "Ülke Halk Vekilleri Kurultayı"na katılan Doğu Türkistanlı kukla vekiller Çin hükümetinin Doğu Türkistan'da yeni tarım arazileri açma çalışmalarına daha fazla meblağ ayrılmasını ve böylece Doğu Türkistan'ın Çin'in önde gelen üretim merkezlerinden biri haline getirilmesini de talep etmişlerdir.

Çin Hükümeti tarafından "Yasa dışı dini faaliyet gösterenler" olarak suçlanan ve bu güne kadar isimleri açıklanmayan bazı Uygurların İsim listesi:

1-İbrahim Tursun:20 yaşında, Hoten Keriye-Kökner'li. 08.07.2005 tarihinde Ürümcü'deki Sen shi hangzi ayaktalla pazarı arkasındaki binadan Çin polislerince yakalanarak götürülmüştür. O'na dini eğitim alan talebelere olduğu suçu isnat edilerek Şu anda ise, Ürümcü'deki Nenguan karakolunda tutulmaktadır.

2-Muhammetjan İslam: 18 yaşında, Hoten Keriye -Kökyardan. . 08.07.2005 tarihinde Ürümcü'deki Sen shi hangzi ayaktalla pazarı arkasındaki binadan Çin polislerince yakalanarak götürülmüştür. O'na dini eğitim alan talebelere olduğu suçu isnat edilmiştir. Şu anda ise, Ürümcü'deki Nenguan karakolunda tutulmaktadır.

3-Dölet Rozi: 17 yaşında, Hoten Keriye -Kökyardan. . 08.07.2005 tarihinde Ürümcü'deki Sen shi hangzi ayaktalla pazarı arkasındaki binadan Çin polislerince yakalanarak götürülmüştür. O'na dini eğitim alan talebelere olduğu suçu isnat edilmiştir.

Şu anda ise, Ürümcü'deki Nenguan karakolunda tutulmaktadır

4-Alim Abduqadir: 18 yaşında, Hoten Keriye -Kökyardan. . 08.07.2005 tarihinde Ürümcü'deki Sen shi hangzi ayaktalla pazarı arkasındaki binadan Çin polislerince yakalanarak götürülmüştür. O'na dini eğitim alan talebelere olduğu suçu isnat edilmiştir. Şu anda ise, Ürümcü'deki Nenguan karakolunda tutulmaktadır.Yukarıda ismi geçenlerin sayısı aslında 6 kişi olup, aynı gün aynı yerden götürülmüşlerdir.Geriye kalan iki kişinin isimleri ve akıbetlerinin ne olduğu tespit edilememiştir.

5-Muhammet İbrahim: 36 yaşında, Hoten Keriye-Siyek köyünden olup, dini eğitim verdiği suçlamasıyla 2000 yılı Çin hükümeti görevlileri tarafından götürüldükten sonra 10 yıl hapis cezası verilmiştir.

6- Abley Emet: Hoten keriye nahiyesi-Şembazar Tagdaşman' dan 2001 yılı Çin hükümeti görevlilerince götürülmüş olup, 5 yıl

hapis cezası verilmiştir.

7- Abdulla İsmayil: 23 yaşında, Hoten Keriye-Şembazar'dan 2001 yılında tutuklanmış, 8 yıl hapse mahkum edilmiştir.

8-Abdullah Zakir:30 yaşında, Korla, Koşerik köyünden, 20.07.2005 tarihinde Korla terminalinde elinde dini kitap bulunduğu için Çin polisleri tarafından götürüldü. Şimdi Çarbağ tutukevinde çok ağır işkencelere uğramaktadır. Ayrıca 7000 yuen para cezası da verilmiştir.

9-Aysem Kerem: 19 yaşında, Korla şehri Toprici köyünden. 20.07.2005 tarihinde Korla terminalinde elinde dini kitap bulunduğu için Çin polisleri tarafından götürüldü. Şimdi Çarbağ tutukevinde çok ağır işkencelere uğramaktadır. Ayrıca 7000 yuen para cezası da verilmiştir.

10-Amangul İsmayil:19 yaşında, 20.07.2005 tarihinde Korla terminalinde elinde dini kitap bulunduğu için Çin polisleri tarafından götürüldü. Şimdi Çarbağ

tutukevinde çok ağır işkencelere uğramaktadır. Ayrıca 7000 yuen para cezası da verilmiştir.

11-Huşur Gopur: 32 yaşında, Korla Lenger köyünden 2005 yılı 7 ayın 20 küni Korla qatnash békitede yénidin diniy kitap chiqqanliqi üçün saqchilar teripidin tutup kéténgen, Şimdi Çarbağ tutukevinde çok ağır işkencelere uğramaktadır. Ayrıca 7000 yuen para cezası da verilmiştir.

12-Ablikim Abdulla: 30 yaşında, Hoten vilayetinden. Ürümqi Cangjiaolu peyschiso polisleri tarafından götürülmüştür. isnat edilen suç ise, dini eğitim vermek ve almak. Şu anda Şisen siyasi suçlular hapisanesinde tutulmaktadır.

13-Kurbancan Cuma: 24 yaşında, Değiştirilen ismi Bilal. Kaşgar Yopurga nahiyesinden. 25.04.2005 tarihinde tutuklandı.

14-Ablet Turap: 30 yaşında, Karamay'dan olup, 30.05.2005 tarihinde tutuklandı.

15-Mettursun Hudaberdî: 27 yaşında, Kaşgar- Yerken Toğraklengge. Dini suç işlediği iddiası ile tutuklanmış olup, şu anda Kaşgar'da bulunan Polis okulunun yanındaki hapisanede yatıyor.

16- Berat Mehsut: 27 yaşında Hoten ili Keriye Nahiyesi Kökyar köyündeki yeni östeng (yeni ırmak) mahallesindedir. Dini ders verdiği suçlamasıyla 2003 yılının Ağustos ayında 8 yıl süre ile hapis cezasına çarptırılmıştır. Şu anda hapiste.

17-Metrozi Gopur: 2000 yılının şubat ayında dini ders vermek suçlamasıyla 8 yıl hapse mahkum oldu. Şimdi ise Keriye hapisanesinin 6. koğuşunda yatmaktadır.

18-Sulayman Metniyaz: 38 yaşında, Hoten vilayeti, Keriye nahiyesi Kökyar köyündendir. Dini ders verdiği suçlamasıyla 2003 yılının Haziran ayında 13 yıl hapse mahkum edildi. Şu anda Ürümqi Ludavan hapisanesindedir.

19- Mettursun Sayim: 42 yaşında, Hoten vilayeti, Keriye nahiyesi Tograk köyü-yakalanger bölgesinden evine öğretici çağırarak dini eğitim aldığı için, onun hocasına 3000 yuen, Mettursun sayim'e ise, 5000 yuen tutarında para cezası verilmiş, 2004 yılının Ekim ayında dini ders almak suçlaması ile tutuklanmış olup, bu güne kadar kendisinden bir haber alınmamaktadır.

20-Muhammet Abduhalik: 25 yaşında, Hoten vilayeti Şembazar'dan 2001 yılının Nisan ayında tutuklanıp 6 yıl hapse mahkum edilmiştir. Şu anda Sanji hapisanesindedir.

21- Osman Muhammetemin: 23 yaşında Hoten vilayetine bağlı Keriye nahiyesinin Şembazar'dan dir. 2004 yılının Nisan ayında tutuklanmış olup, 5 yıl hapis cezasına çarptırılmıştır. Şu anda Şiho hapisanesindedir.

22- Abdurahman Neyyidin: Hoten doğumlu olup 37 yaşındadır. Abdurrahman

Neyyidin 2000 yılında 15 çocukla beraber din dersindeyken tutuklanmış olup, iki yıl hapis cezasına çarptırılmıştır. Cezasının bitiminde göz hapsine alınmış olup, halen kendisine kimlik hakkı tanınmamıştır.

23- Abdukadir Abdüveli: 40 yaşında Hoten vilayetine bağlı Keriye nahiyesinin Şembazar 2005 yılının 15 Ağustosunda Ulambayda tutuklandı. Çin polisleri onu 2001 yılından beri kaçak durumdaki safdaşı Muhammet Abdusadık'ı bulup teslim etmesi için rehin almıştı.

24 Muhammet Abdulla: 36 yaşında 23 yaşında Hoten vilayetine bağlı Keriye nahiyesinin Şembazar'dan dir. 2001 yılı Nisan ayının 15' inde dini faaliyet gösterdiği gerekçesi ile tutuklanıp 6 yıl hapse mahkum edilmiştir. Korla şehri Eskişehir Taş deng hapisanesine atılmıştır.

25- Abdüleziz Hakim: 37 yaşında, Hoten'in Keriye nahiyesinin Yaglengge köyünde 07.04.2001 tarihinde Çin polislerince tutuklandıktan sonra 5 yıl süre ile hapis cezasına çarptırıldı. Şimdi Korla şehri Eskişehir Taş deng hapisanesindedir.

26- Abdukadir Muhemet Ezizi damoliam: 36 yaşında Hoten'in Keriye nahiyesinin Siyek köyünden 2000 yılının Haziran ayında tutuklanıp 10 yıl hapis cezasına çarptırıldı. Şu anda sanji hapisanesindedir.

27- Metkurban Kasim: 38 yaşında, Hoten vilayetine bağlı Keriye nahiyesinin Şembazar'dan 2000 yılının Haziran ayında tutuklanıp 10 yıl hapis cezası verildi. Şimdi Sanji hapisanesindedir.

28- Ömer Abdughani: 28 yaşında yash.Hoten'in Keriye nahiyesine bağlı Shembazar Saybagh mahallesinden 2002 yılının aralık ayında tutuklandı. 15 yıl hapis cezasına çarptırıldı. Şu anda nerde olduğu bilinmiyor.

29- Abdirişit Tursun: Hoten- merkezden. Dini sebeplerle tutuklanıp müebbet hapse mahkum edildi. Şu anda nerde olduğu bilinmiyor.

30- Yasin Muhammet Selim: 27 yaşında, Hoten Kerye Shembazardan. 2004 yılı Kasım ayında tutuklanıp bir yıl hapis cezası verildi. Şu anda Ürümqi'deki Şorbulak hapisanesindedir.

31- Abdüleşit Tursun. 37 yaşında, Hoten'in Keriye nahiyesinin Siyek köyünden 2001 yılı sinbaharda tutuklanıp, Hizbuttahrir ile ilişkisi olduğu suçlaması ile müebbet hapis cezası vermişlerdir.

32- Abdullah Muhammeturdi: 45 yaşında, 28.07.2005 tarihinde Ürümqi'deki Sanşihangza-Rabiye Kadir Ticaret Merkezinin arkasındaki bir binadan "yasadışı dini faaliyet gösterdi" suçlamasıyla tutuklandı.

33- Henipehan: Abdullah'ın hanımı, 42 yaşında, Hoten vilayetine bağlı Keriye nahiyesi- Şembazardan'dır. 28.07.2005 tarihinde Ürümqi'deki Sanşihangza-Rabiye

Kadir Ticaret Merkezinin arkasındaki bir binadan "yasadışı dini faaliyet gösterdi" suçlamasıyla eşi ile birlikte tutuklandı. Şu anda akıbeti bilinmiyor.

34- Aycamal Muammet Emin: 18 yaşında, 15.06.2005 günü 17 yaşındaki Rukiye, 14 yaşındaki Cariye ve 12 yaşındaki Raile adındaki kişilere dini eğitim verdiği için 2000 yuan para cezası verilerek, Şehir nüfusundan kaydı silinmiştir.

35 - Islam Abdurahman Tursun: 21 yaşında, Hoten' e bağlı Keriye nahiyesinin Siyek köyündendir. 2005 yılı Ağustos ayında Sanshi Hangzi'deki milletler sokağında tutuklanıp götürüldü.

36 -Rehim Rozi: 38 yaşında, Korla'ya bağlı Saydong köyündendir. 2001 yılının Temmuz ayında 10 yıl hapis cezası verildi.

37- Rehim Kerem: 37 yaşında Korlaya bağlı Lenge köyündendir. 2001 yılı Temmuz ayında 5 yıl hapis cezasına çarptırıldı. Şu anda Sanji hapisanesindedir.

38) Mahmut Kari: 29 yaşında Korla şehrinde dir. 2001 yılının Mayıs ayında 15 yıl hapis cezasına çarptırıldı.

39- Abdughani Ebeydullah: 25 yaşında, Hoten'in Keriye nahiyesi Şembazar'dandır. 2005 yılı Ağustos ayının başlarında ürümqi'deki Zongsen'de tutuklanıp götürüldü.

40- Muhammet Turdi Muhammetemin: 32 yaşında, Hoten'in Keriye nahiyesi Şembazar'dandır. 28.07.2005 tarihinde Ürümqi'deki milletler sokağı kaştası pazarından tutuklanıp götürülmüştür.

41) Gocabdullah Hekim: 20 yaşında, Hoten' e bağlı Keriye nahiyesinin Siyek köyündendir. 2004 yılının Ağustos ayında tutuklanıp bir yıl süre ile hapis cezası verilmiştir.

42) Abdüleziz İmam: 38 yaşında, Hoten' e bağlı Keriye nahiyesinin Siyek köyündendir. 14.08.2005 tarihinde 16-17 yaşlarındaki 4 talebesi ile beraber götürüldü. Aradan iki gün geçtikten sonra talebeleri salıverildi. Abdüleziz İmam şimdiki Keriye-Siyek tutukevinde şiddetli işkencelere maruz kalmaktadır.

43 - Metturdy Mettursun: 24 yaşında, Hoten'e bağlı Keriye nahiyesi-Şembazar' dandır. 2001 yılı ilkbaharda tutuklanarak 5 yıl hapis cezası verildi.

44 - Abley Ahmet: 25 yaşında, Hoten' e bağlı Keriye nahiyesinin Siyek köyündendir. 2001 yılı ilkbaharda tutuklanarak 6 yıl hapis cezası verildi.

45- Hebibullah Hacim: Hoten "Saf dil eğitim okulu" nun kurucusu ve başkanı olup, 2005 yılının Ağustos ayının 10. günü Çin polisleri tarafından alınıp götürüldü.

46- Abdüleşit Niyaz: 1965 yılında Karamay'da doğdu. Daha önce Eğitim Enstitüsü öğretmenliği yapmıştır. Daha sonra Karamay Maybulak Dergisinde çalıştı. 2004 yılının Mayıs ayında tutuklandı.

Yeniden Doğmak

* Ben Cardus

Çeviren: Nazlı BELEN

Bir yıl önce bu hafta, Rabiya Kadir Uluslararası Pekin Havalimanında bir odada bir düzine Çinli polisle beklerken olup bitene anlam veremiyor ve çektiği sıkıntının sona yaklaştığını bile düşünemiyordu.

Birkaç saat öncesinde bir hapisane hücrelerindeydi burası yaklaşık altı yılını geçirdiği hücreydi ve 18 ayı daha burada geçirmesi beklenmekteydi. Bu ceza kendisine, Amerika'daki eşine Uygur halkıyla ilgili gazete kopyaları gönderdiği için verilmişti. 'Devlet sırlarını sızdırmak' suçundan tutuklanmıştı.

Kendisi daha önceleri Çin hükümeti tarafından, Han Çinlisi olmayan Çin vatandaşlarına yönelik gönüllü çalışmaları ve hoşgörüsü sebebiyle uyarılmıştı. Sıfırdan yarattığı multi milyoner kimliği ve yedi çocuğun anası kimliğiyle Kadir'e hükümette yüksek kıdemli danışmanlık pozisyonları verilmiş ve hatta kendisi 1995 yılında Birleşmiş Milletler'in Pekin'deki Kadınlara yönelik konferansında Çin'i temsil etmişti.

Fakat Kadir'in tutkusu Çin Komünizmi değildi. Bunun yerine, servetini ve nüfuzunu, anavatanları olan ve ismi daha sonra Çin hükümeti tarafından Sincan Uygur Özerk Bölgesi olarak yeniden adlandırılan Doğu Türkistan'daki Uygur halkının hakları için savaşmak adına kullanmıştı. Bir noktada çizgiyi aşmış ve biriki ay içerisinde ünlü bir ikondan siyasi bir utanç timsali haline gelmişti. Pekin artık ondan bir an önce kurtulmak arzusunda olmuştu.

Kadir, ABD Elçiliğinden uzun boylu bir Amerikalı'nın havalanındaki odaya girişini hatırlar. 'Amerika'yamı gelmek istiyorsun?' diye sorar adam. O sahneyi hatırladıkça hala gözleri doluyor.

Uçağa binmeden hemen önce, bir Çin resmi görevlisi elçilikten gelen adama bağırarak 'Ona Amerika'da politika hakkında konuşmamasını yoksa çocuklarının ve sahip olduğu işinin ortadan kalkacağını söyle' der.

'Amerika bir demokrasi beşiğidir; istediği konuda konuşabilir.' diye cevap verir adam.

Bir yıl sonra Washington DC'deki ofisinde bu anıları gözlerinde canlandırdığında; 'Yeniden doğmak gibiydi' diyor Kader hanım. 'Doğu Türkistan'da söylediğim sözlere rağmen şu an hayatta olduğum için şanslıyım. Benden daha küçük siyasi suçlar işlemiş olan insanlar veya benden daha az konuşmuş olan insanlar öldürüldü' diyor. 'Fakat ben hayatta kaldım ve Uygur halkına

demokrasi ve insan hakları adına kazanım sağlayacak ne varsa elimden geleni yapmak zorundayım'.

Rabiya Kadir için Amerika'da geçirmiş olduğu geçtiğimiz yıl sancılı bir yıl oldu ve şu anda şükretmesi için bir sebebi daha var, çünkü hala hayatta. Ocak ayı başında Kader ve asistanı tuhaf bir vur-kaç kazası kurbanı oldular ve bu kaza hala soruşturuluyor. Kader'in hala sırt ateli takması gerekiyor çünkü birçok omuru ve boynunda bazı damarları hasar gördü.

Özgürlüğünün ilk yılında, kendi örgütünü kurdu Uluslararası Uygur İnsan Hakları ve Demokrasi foundation'ı (ki ben de burada çalışıyorum) Avrupa ve Amerika'da kongrelerde konuşmalar yapıyor.

Amerika'daki Uygur toplumu Genelde Washington D.C. ve Virginia'da konuşlanmışlardır ona büyük destek veriyor. Kadir'in kişiliğinin ve serbest bırakılmasının son yıllarda dünyadaki 20 milyon Uygur için en önemli ve cesaret verici gelişme olduğunu düşünüyorlar.

Kadir'in güncel projesi Doğu Türkistan'daki siyasi suçlular hakkında ulaşabildiği bütün bilgileri toplayabilmek. Topladığı bilgilerin dünyanın ilgisini Uygur halkına ve onlar aleyhine işlenen insan hakları ihlallerine çekmekte yararlı olacağını umuyor.

Doğal olarak, Pekin Rabiya Kadir'in adını bile duymak istemiyor ve açık şekilde onu karalamak adına, onu Doğu Türkistan'daki Çin hedeflerine düzenlenen terörist saldırıları planlamakla suçluyor.

Onların söylediklerine göre, Çin yetkilileri Kadir'in 'iş' ini bitirmek için uğraşiyor ve şirketinin mevduatlarını haczediyor.

Peki ya hala Doğu Türkistan'da bulunan 5 yetişkin çocuğu? 'Ben onların annesiyim; tabi ki onlar için endişeleniyorum Çin hükümetinin neler yapabileceğini çok iyi biliyorum. Ve aynı zamanda onlar da Uygur. Çin hükümetinin Uygurlar'a yaptıklarını da çok iyi biliyorum' diyor.

Geçirdiği kazanın ve sırt-ateli'in onu yavaşlattığını kabul ediyor ama yine de Rabiya Kadir hiç de 'kurban'a benzemiyor. İsrarla kendisinin ve Uygur halkının en son istediği şeyin acınma olduğunun altını çiziyor ve kendisinin bunun yerine destek ve anlayış için çalıştığını belirtiyor.

'Yalnızca bir yıl geçti. Uygur'lar için çok zaman yok, ama çalışıyoruz.

* Ben Cardus: Uygur Amerikan Derneği'nin bir projesi olan Uygur İnsan Hakları Projesinde araştırmacıdır

Çin'in İstilasası

ALİ BULAC

"Çin piyasaları istila etti" sözü tuttu. Daha önce de bir vesileyle değinmiştim, bu, dünyaya Batı (Avrupa ve Amerika) gözüyle bakmaktır. Neden "Amerikan, Alman veya İngiliz malları piyasayı istila etmiş olmuyor" da, Çin'in malları "istila" ediyor?

Serbest piyasa ekonomisinin yürürlükte olduğu bir dünyada herkes gibi Çin'in de mal ve hizmet üretme, piyasalara girip diğerleriyle rekabet etme hakkı ve özgürlüğü vardır. Çin, üretim maliyetini ucuza getirip rekabet ediyor: Bu sene Türkiye'den 140 bin kişi hacca gitti. Diyanet İşleri Başkanlığı, hacıların çantalarını Çin'den temin etti. İç piyasada firmalar kapıyı 70-80 bin YTL'den açarken, Çin yerinde teslim 7 dolardan çanta sattı.

Dünya nüfusunun yaklaşık beşte birine sahip olan bu ülke, bugüne kadar çok da kaliteli sayılmayacak mallar ürettiyordu, bu yüzden "piyasayı Çin malları istila etti" derken, biraz da "hayatın kalitesi düştü, zevkler ucuzladı" demek isteniyordu. Ancak Çinliler, şimdi hem kaliteyi yükseltmeye hem de markaya yönelmeye başladılar, yani Çin'in tazyiki karşısında kaliteli ve markalı mal üretimine yönelip kendine ait alanlar açmaya çalışan Türkiye gibi ülkeler, bir kere daha Çin'in nefesini enselerinde hissediyorlar.

Çin, talebe konu olan her ürünü üretiyor. Din, kültür, gelenek farkı gözetmeden, hatta tam aksine din, kültür ve gelenek çerçevesinde talep yaratmaya, inancın yaşanmasına vesile olan objeleri piyasa metaı haline getirmeye çalışıyor. Mesela beş vakit ezan okuyan ve kibleyi gösteren saatten tutun son derece kullanışlı -dikişsiz, yapışkanlı- ihrama veya çocukların namaz sürelerini kolaylıkla kendi başlarına öğrenebilecekleri oyuncaklara kadar. Anlaşılan Çin, talep olsun da ne olursa olsun anlayışı içinde kendini salt üretime ve satışa adanmış. Deyim yerindeyse üretimkolik-satışkolik bir ruh hali bu. Devasa nüfusu, siyasî rejimi ve devlet olarak kendisine tayin ettiği hedefler bakımından Çin dev adımlarla ilerliyor. Yıllık büyüme oranı belli bir istikrarı koruyor. Dünyanın her tarafında Çin mallarına büyük bir talep var. Bugüne kadar sadece mallarını göndermekle yetinen Çin, şimdi bizzat piyasanın göbeğinde kendini temsil ediyor, mekan tutuyor. En son Çinliler, Dubai'de bütün bölgeye hitap etmek üzere 6 bin kişilik bir "Çin kasabası" kurdular. Bu kasabada sadece Çin malları pazarlanmayacak aynı zamanda stok da yapıp çeşitli noktalara dağıtılacak. Kasabanın nüfusunun tamamı Çinlilerden oluşuyor. Türkiye'de benzer girişimleri var, noktasal satış merkezleri kuruyorlar, Harbiye'de çinilerini pazarlamaya başladılar bile. Şimdiden kendimize sormamız gereken bir soru kalkıyor karşımıza: Çin'in bu "müthiş ilerleyişi"nin tahmin

edilebilir sonuçları neler olacak? Bu soru hem uluslararası sistem hem de bizim kendimizi ve Batı modernleşmesini idrakimizle ilgili görünüyor.

Hatırlanacağı üzere, 20. yüzyıl boyunca bizim gibi "kalkınma yolunda olan ülkeler" bir "Japonya fenomeni" yaşadı. Hayranlıkla izlediğimiz Japonya, her yıl biraz daha "gelişti", özellikle yüzyılın yarısından itibaren dev adımlarla "ilerledi". Sağcı-muhafazakâr ve dindar kesimler, modernleşmeyi biçimsel devrimlerden ve radikal-otoriter yöntemlerin dayatılmasından ibaret sayan Batıcıları suçlamak istediklerinde Japonya onlar için bulunmaz bir örnekti: "İşte Japonya, milli kültür ve geleneklerini muhafaza ederek ilerledi, bilim ve teknolojiye Batı'yı yakaladı!"

Japonya'nın maddi kalkınma yolunda önemli mesafeler kat ettiği doğrudu, sahiden kendine özgü bir "ulusal kültür" ürettiği de doğrudu, bu kültür onu her şeyin özünü başarıyla taklit edip seri üretime sokmaktan ibaretti, ama kendine ve tarihsel kaynaklarına özgü bir kültür geliştirdiği ve hele "asli geleneklerini koruduğu", yani Japonya kaldığı tartışmalıydı.

Bu, şimdi dev adımlarla ilerlemekte olan Çin için de söz konusudur. Bu konuya devam edeceğiz. Türkiye, Çin'in geçen yıl Bush yönetiminin çabaları sonucunda serbest bırakılması sonrası ABD'ye getirilen Uygur insan hakları ve demokrasi hareketinin lideri Rabiya Kadir'e vize vermiyor. Türkiye'nin Washington Büyükelçiliği, Kadir'in National Endowment for Democracy, Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etütler Vakfı ve Helsinki Yurttaşlar Örgütü'nün nisanında İstanbul'da düzenleyeceği "4. Dünya Demokrasi Hareketi" kongresine katılmak amacıyla yaptığı vize başvurusunu geri çevirdi. Ret kararında Türk Dışişleri'nin Kadir'in Türkiye'ye girmesini sakıncalı bulmasının etkili olduğu öğrenildi. Olay, toplantıyı organize eden kuruluşlar tarafından şaşkınlıkla karşılandı. 2004 Rafto İnsan Hakları Ödülü sahibi Kadir, bir yıldır Avrupa'da birçok ülkenin dışişleri yetkilileri tarafından kabul edilmişti. Son olarak geçenlerde ABD Kongresi'nde Uygur diasporasının kültür gecesinin de davetlilerindendi. Yıllardır demecilerinde Türkiye'nin demokratik gelişiminden övgüyle söz etmesiyle tanınan Kadir, kendisine geçit vermeyen ülkenin Türkiye olmasından ötürü son derece üzüntü duyduğunu, dünyaya Çin yönetiminin Uygurlara uyguladığı baskı politikalarını anlatan bir kişi olarak Türk devletinin tavrına anlam veremediğini söyledi. Kadir, Çin'in en başarılı iş kadınlarından biriydi. Ancak 1997'de Doğu Türkistan'ın Gulca şehrindeki katliamı eleştirmiş ve 1999'da tutuklanmıştı. KILIÇ BUĞRA KANAT (Arşivi) WASHINGTON -

Çin Hükümeti'nin Yayımladığı

“Xinjiang'ın Tarihi ve Bugünü”

*Başlıklı Beyaz Kapaklı Kitap Hakkında Kısaca Mülâhaza***Abdulcelil TURAN:** Araştırmacı- Yazar

11 Eylül olaylarından sonra, dünyanın değişik yerlerinde bağımsızlık faaliyetleri yürüten, kendi haklarını savunmaya çalışan, amacı ve eylem yöntemleri açık olan bazı yasal faaliyetler, bir takım diktatör güçler tarafından terörist diye adlandırılmaya başlandı. Kızıl Çin Hükümeti de bu fırsatı ganimet bilerek, kendisinin gerçek "terörist" kimliğini gizlemek amacıyla, Doğu Türkistan'da yaşamakta olan on binlerce Uygur Türkünü terörist iddiasıyla kanlı bastırdı ve hapishanelere attı. Ayrıca yurt dışında yaşamakta olan ve terörizm ile hiçbir ilgisi olmayan, sadece Kızıl Çin Hükümeti tarafından tecavüze uğrayan insani haklarını korumaya çalışan bazı şahıs ve teşkilatları, dünya kamuoyuna terörist olarak göstermek ve Uygur'ların yurt dışındaki siyasi faaliyetlerini durdurmak amacıyla, dünyanın değişik ülkelerindeki konsoloslukları aracılığıyla yasadışı broşürleri ve kitapları dağıttı. Sonra daha da güçlü siyasi yankı uyandırmak amacıyla “Beyaz Kapaklı Kitap”ı yayımladı.

Geçtiğimiz günlerde, Çin'in Internet siteleri aracılığıyla ve kitapçık şeklinde dağıttığı “Beyaz Kapaklı Kitap” hakkında, yurt dışında yaşamakta olan Uygurlar arasında bir hayli tartışmalar ve mülâhazalar yaşandı. Söz konusu kitabı zamanında okuma şansım olamamıştı, ama yakında elime geçen, Ürümcü şehrinde Uygur dilinde yayınlanan “Pazar Rehberi” gazetesinin bu yılın 30 Mayıs tarihinde yayınlanan (565- 566. sayı) gazete yazılarını okuduktan sonra, bu kitabı okuma fırsatım oldu.

Söz konusu kitapta Kızıl Çin Hükümeti tarafından ileri sürülen iddialar, yeni bir şey olmayıp aksine 50 yıldan beri kızıl Çin hükümetinin savunmaya çalıştığı, Doğu Türkistan'ın Uygurların anavatanı olmadığı ve Doğu Türkistan topraklarının “Çin'in bölünmez bir parçası” olduğu gibi propagandalarına tarihi bir zemin hazırlamak amacıyla değişik medya vasıtalarıyla sürekli yayımladığı yanıltıcı görüşlerden başka bir şey değildir. Bu mesele, yani Kızıl Çin'in

Doğu Türkistan topraklarını sonsuza dek işgal etmek, Uygurları yer yüzünden yok etmekten ibaret olan rezil niyeti, bu kitap yayınlanmadan önce, 1950'li yıllardan beri bir takım medya kurumları aracılığıyla geniş çapta teşvik ettiği bir meseledir. Esas olarak “Xinjiang Uygur Otonom Bölgesinin Genel Durumu”(Xinjiang Halk Neşriyatı 1985.yıl neşri), “Uygurların Kısaca Tarihi”(1990), “Xinjiang'ın Kısaca Tarihi” (1991), 1991 yılında Xinjiang Üniversitesi Parti Komitesi Medya Bürosunun yayınlattığı “Üç Kitap Meseleleri Toplantısında Görüşülen Araştırmalardan Seçmeler”, Xinjiang Üniversitesi Yayınevi tarafından 1992'den 1999'a kadar ardı ardına yayınlanan “Xinjiang'ın Yerli Tarihi”, “Panislamizm ve Pantürkizm Hakkında Araştırmalar” (1994), Xinjiang Halk Neşriyatı tarafından 1997 yılında tekrar yayınlanan “Vatanın Birliğini Korumak Hakkında Kısaca Bir Görüş”, “Milletler Dostluk Eğitimi Dersliği”, Jian Buquan'ın yazdığı ve 1999 yılında Xinjiang Halk Neşriyatı tarafından yayınlanan “Xinjiang'daki Ulusların Kısaca Tarihi”, Jian Buquan ve Wang Binghua'ların yazdığı, 1999 yılında Xinjiang Halk Neşriyatı tarafından yayınlanan “ Xinjiang'ın Yerli Tarihi Hakkında” konulu kitapçık, “Xinjiang'ın Bölücü Güçlere Karşı Verdiği Mücadele Tarihi” (1999), “Çin Uygur Tarihi ve Kültür Araştırmaları” (2 cilt, 1998-2000), “Pantürkizm Medeniyeti Hakkında Araştırmalar” (2000), “ Bağımsızlık Davası mı veya Bölücülük Faaliyetlerimi” (2001), 2002 yılında yurt dışındaki konsoloslukları aracılığıyla dağıttığı “Doğu Türkistan Terörist Güçleri Kanun Cezasından Kaçamaz” konulu kitapçık, 1985 yılından bu yana her yılı bir cilt olarak yayınlanmakta olan “Xinjiang Yıllığı” gibi kitap ve dergilerde geniş çapta yayınlanmakta olan bir meseleydi. Yukarıda bahsettiğimiz kitaplar ile bu Beyaz Kapaklı kitaptaki en önemli mesele, Tarih bakımından Uygurlar ve diğer Türk boylarının Doğu Türkistan'ın yerli halkı olmayıp aksince yakın bir tarihte bu topraklara göç eden halk

olduğunu ispatlama meselesidir, yani Uygur tarihi tamamıyla inkar edilmiş ve değiştirilmiştir. Uygurların tarihte kurdukları devletler inkar edilmiş veya küçültülmüş, hatta bölücü hakimiyet diye adlandırılarak iftira edilmiştir. Bu meseleye ayrıntılı ve ilmi cevap verme işini tarihçilerimize bırakalım. Ama asla unutmamamız gereken konu ise, Doğu Türkistan tarihte birkaç kere Çinlilerin tecavüzüne uğradığından başka hiçbir zamanda Çinlilerin sınırları dahilinde olmamıştır. Kadim zamanlardan beri Uygur toprağıdır ve öylede kalacaktır.

Siyasi açıdan, Çin Komünistlerinin elli yılı aşkın bir süredir Doğu Türkistan halkı üzerinde yürüttüğü kanlı baskı ve yağmalama politikalarını masum Uygur halkına Çin hükümetinin şefkat ve rahmeti olarak göstermeye çalışmıştır. Ama vatanımız Şarkı Türkistan Ekim 1949 tarihinde Çin Komünist hakimiyeti tarafından işgal edildiğinden beri, Doğu Türkistan halkının başına gelen türlü işkence ve zulümler bir dakika bile durmamıştır. Sadece “Kültür Devrimi”nde değil, günümüzde kendini medeni göstermeye çalışan Çin Komünist hakimiyetinin Uygurlar üzerinde uyguladığı faşist politikalarının bir benzerini dünyanın diğer bölgelerinde bulmak asla mümkün değildir. Çin hükümetinin, Mart 1950 yılında idam ettiği Osman Batur liderliğindeki inkılapçılardan ve Aralık 1954 tarihinde kanlı bir biçimde bastırdığı Abdulhamit Damollam, Fethittin Mahsum'lardan başlayan ve 1990 yılında ortaya çıkan Barın İnkılabı, 1997 yılında ortaya çıkan Gulca halk ayaklanmalarını kanlı bastırmaları, ayrıca her gün çeşitli bahanelerle tutuklayarak masum insanları öldürdüğü gerçeğini sadece Doğu Türkistan halkı değil tüm dünya biliyor.

Dünyada işgal altında kalan hiçbir halk, Şarkı Türkistan halkının uğradığı gibi zulüm ve işkenceye maruz kalmamıştır.

Söz konusu kitapta ayrıca “ azınlık milletlere Han (Çin) milletine göre daha da geniş doğum politikaları uygulandı” denilmiştir. Çin hükümeti 1980 yılından bu yana tek çocukluk aile yapısı sistemini uygulamaya geçirdi ve gebe kadınları zorla kürtaj yaparak yüz binlerce masum bebeğin dünyaya göz açmasına engel oldu. Sonuçta on binlerce kadın öldü veya ağır hastalıklara mazruz kaldı. Bir çok kadın daha genç yaşta çocuk yapma iktidarından mahrum bırakıldı. Dolayısıyla Doğu Türkistan halkının sayısında hızlı bir azalma ortaya çıktı. Bu konuda Çin kaynaklarında şöyle denilmektedir; “Doğum kontrolü: çalışmalarında büyük ilerlemeler sağlandı. 1975 yılından itibaren Xinjiang bölgesinde merkezin doğum kontrol politikası zor güçle uygulamaya geçirildi. Esas olarak 1982 yılında azınlık milletler arasında doğum kontrolü çalışmalarını tanıtma ve eğitime çalışmalarının başlatılmasından bu yana, ıslahattan önceki doğum işlerindeki kontrolsüz

duruma son verildi. İslahattan önceki dönemlerde yani 1955'ten 1977'ye kadar geçen yirmi yılda bölge nüfusu 5 milyon 580 bin 100'den çok hızlı bir surette çoğalarak 12 milyon 89 bin 700'e ulaşmış ve yılda ortalama %3.94 yükselme göstermiştir. İslahattan sonra bölge nüfusu 1978 yılındaki 12 milyon 330 bin 100'den 1999 yılındaki 17 milyon 750 bine ulaşarak, yıllık ortalama %1.75 yükselmeyi sağlamıştır. Doğum kontrolü politikası uygulandıktan sonra Xinjiang'da 8 milyon 500 bin bebek az doğurulmuştur.1 Bu Çin hükümetinin kendi ağzıyla itirafı olup, bundan da anlaşıldığı gibi Çin hükümeti 10 yıl içinde Doğu Türkistan bölgesinde 8 milyon 500 bin masum Müslüman bebeği öldürmüştür. Başka bir deyişle Kuveyt nüfusunun beş katı veya Finlandiya nüfusunun bir buçuk katı insanın öldürülmesi anlamına gelmektedir. Bu ise apaçık bir soykırımdır.

Çin'in, doğum kontrolü adı altında yürüttüğü cellatlık siyasetinin, Uygurları yavaş yavaş yok olmaya sürüklediğini, ayrıca insanlığa ve İslam'a da tamamen karşı olan bir uygulama olduğunu tüm dünya bilmektedir.

Kitapta “Azınlık milletlerin kendi dil ve yazılarını kullanmalarına ve onu geliştirmelerine önem verildi.” denilmiştir. Gerçekte 30 yıl içinde üç defa yazı değişikliğine gidilmiştir. Bununla kalmayıp okulların tüm kademelerinde Çince zorunlu eğitime geçilmiştir. “Kültür Devrimi”nde tüm tarihi kitaplarımızı ve yazma eserleri yok ettiler ve bununla kalmayıp 2002 tarihinde, dünya kamuoyunun gözleri önünde 100 bini aşkın Uygurca kitabı yakarak yok ettiler.

Söz konusu kitapta “Azınlık milletlerin geleneksel kültürü korundu ve geliştirildi” başlığı altında 11.yüzyıl Karahanlılar dönemindeki “Kutadgu Bilig ve Divanü Lugati't Türk'ten ibaret iki kitap, hükümetin büyük desteği ve her millet ilim adamlarını uzun süreli çalışmaları sonucu 1980'li yıllarda tercüme edilerek yayınlandı.” denilmiştir. Bu kitaplar Çinlilerin büyük desteğini kazanmadan yüz yıl önce Avrupa dillerine tercüme edilerek yayınlanmıştı. Türkiye Türkçe'sindeki yayını da 1930'lu yıllarda yapılmıştı. 21. yüzyıla kadar kendi sahiplerinin okumasına nasip olmayan, 2 asır hüküm süren Seidiye Hanlığı'nın yegane tarihi olan “ Tarihi Reşidi” de bundan 110 yıl önce İngilizce'ye tercüme edilerek Londra'da yayınlanmıştır.

Din konusunda ise, “Din özgürlüğüne saygı gösterildi. Din adamları, hakimiyet işlerine iştirak etme ve fikir yürütme hakkından yararlandı” denilmiştir. Evet, Çin hükümeti din özgürlüğümüze saygı gösterdi! O yüzden “Kültür Devrimi”nde Kur'an başta olmak üzere tüm dini kitaplarımızı yaktılar ve camilerimizin bir kısmını yıktı , bir kısmında ise domuz beslediler. Din adamlarımızı domuz eti

yemeye, Allah'ın varlığını inkar etmeye zorladılar. Hapse atarak uzak yerlere sürgüne gönderdiler, yüzlerine kara sürerek sokaklarda sürüklediler. Ölene kadar hapse mahkum ederek hepsini yok ettiler. Doğu Türkistan halkı tüm bu yaşananları daha unutmadı ve asla unutmayacaktır. Burada söylenen hakimiyet işlerine iştirak edenler kimlerdir? Onlar az sayıdaki hükümete sadık olan mollalardan ibarettir. Söz konusu kitapta söylenene bakılırsa şuan Doğu Türkistan'da toplam 26 bin 500 Müslüman din adamı var imiş. Bunlardan devletin hakimiyet işlerine iştirak eden , Milli Halk Meclisi vekili bir kişi, Yerel Siyasi Dayanışma Meclisi üyesi olan dört kişi var imiş. Yani Doğu Türkistan'daki tüm Uygur halkına, Çin hükümetine sadık olan bu beş kişi vekillik ediyormuş. Aslına bakılırsa bu beş mollayı bile halk seçmiş değildir. Hükümet kendi beğendiklerini seçerek vekil olarak göndermektedir. Bu tür insanlar Çin Milli Halk Meclisi'nde ne kadar söz sahibi olabilirler ki? Halkın istek ve arzularını kendi patronlarına nasıl iletiyor, bunların o sözleri ne kadar itibar görüyor? Günümüzdeki Uygur halkının acınası durumu, bunun tam bir cevabıdır. Bunlar sadece, Çin hükümetinin dini kılıktaki kişileri dünya kamyonunun önüne gösteriş olarak çıkarma politikasıdır.

Söz konusu kitapta, “Normal dini faaliyetler kanun tarafından korundu” denilmiştir. Öyleyse bu faaliyetler nasıl korundu?

Çin Hükümeti Ekim 1999 tarihinde sadece Hoten vilayetinde bir gün içinde, “kendi ana dilinde hutbe söylediği suçundan” Abdulhekim, Ahmettohti Karı, Ababekri Hacı ve Ömercan' dan ibaret 36 imamı tutuklayarak 7 yıldan 15 yıla kadar hapis cezasına çarptırdı.

Hoten şehri hükümetin 1999 yıl 88. numaralı yönetmeliğinde: “Dini misyonerlik faaliyetlerini yürüten düşman radyolarını dinleyenler. O tür şeyleri çoğaltarak yayınlayanlar, din değiştirenler ve bu tür faaliyetlerle meşgul olanlar, asgari 10 bin Yuan para cezasına çarptırılacaktır. Yurt dışındaki dini örgütlerle ilişki kuranlar, onların dini faaliyetlerine katılanlar 3000 Yuan ile 5000 Yuan arası para cezasına çarptırılacaktır. Davranışlarından ağır sonuçlar ortaya çıkanlar ayrıca kanuni cezaya çarptırılacaktır. Kendi dairelerine insanları toplayarak Kur'an eğitimi verenler 3000 Yuan ile 5000 Yuan arasında para cezasına çarptırılacaktır. Devlet memurları, öğrenci ve öğretmenlerin dine inanma ve dini faaliyetlere iştirak etme hakları yoktur. Öğrencilerin namaz kılmasına, oruç tutmasına izin veren öğretmenler cezalandırılacak ve görevlerinden uzaklaştırılacaktır” denilmiştir.

Fransa'da yayınlanan “Libreyşin” gazetesinin Kasım 2001 tarihli sayısında “ Çin Müslümanları avlamak için fırsatı ganimet bildi” başlığı altında

verilen haberde, “ Çin, Afganistan'da yaşanmakta olan savaşı fırsat bilerek dünya kamuoyundan çekinmez hale geldi. Müslümanların üzerinde korkunç işkence ve terör siyaseti yürütmekte. Bu şekilde Müslüman vatandaşlara özellikle 17 milyon Müslüman'ın yaşadığı Doğu Türkistan'daki Uygur, Kazak, Kırgız'dan ibaret Müslüman halkı kanlı bir şekilde bastırmaya başladı. Geçtiğimiz günlerde Doğu Türkistanlı beş Uygur idam cezasına çarptırıldı.” diye yazmıştır.

Çin İslam Vakfı başkanı Qin Guangyuan, bazı camilerde söylenen hutbelerin Çin'in gerçeğiyle örtüşmediğini söylemiştir. Ona göre dini ayetleri komünist ideolojisine uydurarak izah etmek gerekiyormuş. Bu, Çin hükümetinin normal dini faaliyetleri koruma politikası ve Şarkı Türkistan halkına dini açıdan gösterdiği şefkat ve merhametin bir parçasıdır!

Söz konusu kitapta ayrıca, “ Xinjiang'da İslam Enstitü kuruldu, yüksek seviyeli din adamları yetiştirildi” denilmiştir. Evet doğrudur Çin hükümeti, Şarkı Türkistan halkını ve dünya kamuoyunu kandırmak için 1987 yılında Xinjiang İslam Enstitünü kurdu ve söz konusu kitapta kendini överek bu yaptıklarını Uygurlar için büyük bir iyilik yapmış gibi göstermeye çalışmıştır. Gerçekte bu okula beş senede sadece bir sınıf öğrenci alınmaktadır. Okulda nasıl bir eğitim verildiği, dini derslerin ne kadar esas alındığı, Marksizm ideolojisinin ne derecede esas alındığını, oradan mezun olanların ne kadarının dini faaliyetlerle meşgul olduğunu, ne kadarının sokaklarda işsiz dolaştığını, ne kadarının ceza evlerinde mahkum olarak tutulduğunu vb. Bunları Doğu Türkistan halkı çok iyi biliyor. Bu enstitünün görevi, Uygurlara dini eğitim vermek değil aksince yurt dışından gelen liderlere gösteriş yapmaktadır.

11 Eylül olayından sonra, Çin hükümeti Doğu Türkistan'daki Uygur halkını dünya kamuoyuna, özellikle Amerika hükümetine terörist olarak göstermek ve yurt dışında faaliyet göstermekte olan Uygur teşkilatlarının faaliyetlerini de terörist hareketler olarak göstermek, yurt dışında yaşamakta olan Uygurların yaşam imkanlarını daha da kısıtlamak amacıyla, konsoloslukları aracılığıyla broşür, kitap ve resimli dergiler dağıtarak dünyadaki Uygur teşkilatlarının yasal davalarını durdurmaya ve yok etmeye çalışmaktadır. Buna karşın dünya kamuoyu Çin'in bu rezil maksadını gün geçtikçe daha da iyi anlamaktadır.

“El Hayat” gazetesinde yayınlanan bir makalede: “ Günümüzdeki güçlü siyasi güçler terör kelimesini, kendi iktidarlarına muhalif gelenleri bastırmada kullanmakta. Kendi iktidarına karşı gelen tüm faaliyetleri terör diye adlandırmakta ve istediği kişiye terörist adını takmaktadır.